

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Četnik IX.

Celovec, petek, 9. julij 1954

Štev. 27 (637)

Zamotano vprašanje Evropske obrambne skupnosti

Ob svojem nastopu kot ministrski predsednik je Mendes-France pred francoskim parlamentom poleg svoje obljube, da bo v doglednem času dosegel mir v Indokini, dal tudi zagotovilo, da bo skušal vskladiti mnenja in poglede francoskih pristašev in nasprotnikov Evropske obrambne skupnosti. V tem pravcu je bilo zadnje čase v Parizu več razgovorov s ciljem, da z nekolikošnjimi spremembami pogodbe o Evropski obrambni skupnosti končno omogočijo ratifikacijo te pogodbe v parlamentu. V tem pravcu so pripravljali tudi obisk državnega tajnika francoskega zunanjega ministrstva Beaumonta v Bonnu, kjer naj bi izmenjali mnenja o trenutnem položaju EOS.

V vse te priprave, da bi le prej ali slej lahko uresničili Evropsko obrambno skupnost, je koncem minulega tedna nenadoma udaril radijski govor zapadnonemškega kanclerja Adenauerja, ki je odklonil vsako kompromisno rešitev za EOS in odločno terjal njeno uresničitev. Dejal je, da bi v slučaju odklonitve EOS v francoskem parlamentu, Nemčija bila prisiljena, postaviti svojo nacionalno vojsko, ki jo nihče na svetu ne želi, najmanj pa Francozi. V Parizu je Adenauerjev govor učinkoval kakor bomba. Označujejo ga kot pritisk, grožnjo in ultimat. Kot nekak odgovor nanj je bil zaenkrat odpovedan predvideni obisk Beaumonta v Bonnu.

Na tem primeru zopetne zaostritve odnosov med Nemčijo in Francijo zaradi ratifikacije EOS se vobče kažejo nesoglasja med zapadnimi državami. Domnevajo namreč, da je Adenauer napel tako ostre strune sporazumno s pristojnimi ameriški krogi, ki so že večkrat grozili, da bodo ustavili pomoč državam, ki ne ratificirajo pogodbe o EOS in ki se — izgleda — še posebno hočejo maščevati nad novo francosko vlado, ker le-ta tudi v vprašanju Indokine hodi svojo, ameriškim koncepcijam nasprotujočo pot.

K dejstvu, da je vprašanje Evropske obrambne skupnosti trenutno bolj kot kdaj koli zamotano, doprinašajo tudi, kot sad washingtonske konference med Churchillom in Eisenhowerjem, minuli ponedeljek v Londonu začeti razgovori med Veliko Britanijo in ZDA, na katerih pro-

učujejo zapadnonemško vprašanje glede na EOS in nemško suverenost, in na katerih Francija ne sodeluje.

Tudi Rim se otepa ratifikacije EOS. Sodijo, da o njej ne bodo razgovarjali pred novembrom, ker italijanska vlada čaka, na kakšno stališče se bo dokončno postavila Francija. Na drugi strani pa so nekatere politične skupine v Franciji in

Italiji proti odlaganju tega vprašanja, ker smatrajo, da bi možnost vzpostavitve posebne angloameriške zveze z Zapadno Nemčijo še bolj kot morda EOS škodila Franciji in Italiji. Francoski socialisti na primer so na svojem kongresu te dni sprejeli s 1982 proti 1193 glasovi resolucijo v prid ratifikacije pogodbe o Evropski obrambni skupnosti.

V italijanski KDS se je uveljavila zmerna levica

Na štiridnevem kongresu italijanske demokratske stranke, ki se je končal minuli teden v Neaplju, se je pokazalo, da razjedajo to veliko italijansko stranko ostra notranja nasprotja, ki so se izrazila v nasprotujočih si pogledih posameznih struj na določena politična in zlasti socialna vprašanja. Vodstvo stranke je bilo izpostavljeno ostri kritiki in je moralo poslušati očitke, da je krivo za prehod kominformistov iz obrambe v napad. Tajnik stranke De Gasperi je označil notranjepolitični položaj v Italiji tako, da je na eni strani kominformovska opozicija, na drugi strani pa da obstojajo močne kapitalistične tendence in da je naloga njegove stranke, da se s sredinsko smer-

jo v notranji politiki zoperstavi obema skrajnostima.

Na kongresu se je uveljavila bolj kot je bilo pričakovati Fanfanijeva zmerna leva struja. V novo vodstvo stranke so bili od starih voditeljev izvoljeni samo De Gasperi, Scelba in gospodarski minister Vanoni, vsi ostali pripadajo Fanfanijevi struji, dočim je bila desnica, ki ji pripadajo Piccioni, Pella in drugi, popolnoma izločena. Fanfani je nasprotnik sodelovanja s fašističnimi strankami in kominformisti in meni, da bi morali biti demokristjani sami pobudniki socialnih reform. Spričo tega, da je zagotovil Scelbovi vladi in sedanji štiristranski koaliciji vso podporo, verjetno v politiki stranke ne bo prišlo do bistvenih sprememb.

Maršal Tito sprejel delegacijo tržaških Slovencev

Predsednik Jugoslavije maršal Tito je prejšnji četrtek na Brionih sprejel petčlansko delegacijo Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje. Delegacijo je vodil predsednik Franc Štoka, pri sprejemu pa sta bila navzoča tudi državni tajnik za zunanje zadeve FLRJ Koča Popovič in predsednik Izvršnega sveta LR Slovenije Boris Kraigher.

Delegacija tržaških Slovencev je maršalu Titu obrazložila in pojasnila svoje poglede in želje glede uveljavljanja in izvajanja enakopravnosti Slovencev v Trstu in coni A na vseh področjih javnega življenja in glede poravnave škode, storjene jim za časa fašizma. V tej zvezi je

delegacija izročila tudi spomenico, v kateri so navedeni problemi tržaških Slovencev, ki naj bi bili obravnavani in pozitivno rešeni pri pogajanjih za ureditev tržaškega vprašanja.

Maršal Tito je pojasnil delegaciji, da je spričo sedanjega mednarodnega položaja nastala nujnost, da se Jugoslavija in Italija sporazumeta, da pride v interesu normalizacije odnosov z Italijo in zaradi koristi miru v tem delu Evrope vsaj dočasne rešitve tržaškega vprašanja. Maršal Tito je delegaciji zagotovil, da se bo vodstvo Jugoslavije v celoti zavzelo za vse pravice Slovencev v Trstu in coni A in jih v borbi zanje še nadalje podpiralo.

Beneški Slovenci se zavzemajo za deželno avtonomijo

Zadnje nedeljo v juniju je bila v Čedadu konferenca predstavnikov beneških Slovencev. Razpravljali so o delu po smernicah, ki so bile začrtane letos maja na kongresu Socialistične fronte Slovencev v Gorici. Na konferenci so sklenili, da bodo sklicali letos oktobra pokrajinski kongres Socialistične fronte Slovencev v Italiji za Beneško Slovenijo, kraj kongresa pa bodo šele določili.

Udeleženci konference so izrazili pripravljenost, da se bodo z vsemi močmi zavzemali za dejansko izvedbo deželne avtonomije za Furlanijo s posebnim statutom za Slovence pod Italijo. Dasi italijanska ustava izrecno določa tako avtonomijo, so doslej oblasti storile vse, da bi jo preprečile in onemogočile desetletnem Slovencev v vzhodnih področjih Italije kolikor toliko neodvisno življenje. Na konferenci so poudarili, da je samo na podlagi deželne avtonomije s posebnim statutom možen kulturni in gospodarski dvig ne samo Beneške Slovenije, marveč tudi razvoj in dvig vse Furlanije iz njene gospodarske zaostalosti. Do izraza je prišla tudi zavest, da beneški Slovenci v tem svojem prizadevanju niso sami, marveč da imajo oporo tudi pri tistih italijanskih in furlanskih delovnih množicah, ki se prav tako bore za samoupravo in gospodarsko osamosvojitve, ki bi prinesla tudi njim vsestransko korist.

Spričo tega, da se je konferenca v Čedadu vršila dan po smrti največjega beneškega slovenskega pesnika Ivana Trinka-Zamejskega, so soglasno sklenili, da bodo ustanovili kulturno-prosvetno društvo »Ivan Trinka«, ki bo s svojim delom na kulturnem področju nadaljevalo in razširilo delo tega požrtvovalnega narodnega buditelja na vso beneško-slovensko deželo.

Osnutek sporazuma o Balkanski zvezi gotov

V Atenah je komisija strokovnjakov Jugoslavije, Turčije in Grčije, ki je pripravljala osnutek sporazuma o trojni zvezi, v ponedeljek zaključila svoje delo. Iz časopisnih poročil izhaja, da bodo sporazum podpisali zunanji ministri treh držav, ko se bodo 20. t. m. sestali na Bledu.

Vedno več izseljencev obiskuje Slovenijo

Ze več tednov se mudi v Sloveniji skupina 50 ameriških Slovencev najrazličnejše starosti, med njimi tudi taki, ki so se že pred tridesetimi ali štiridesetimi leti izselili in si poiskali eksistenco v Združenih državah Amerike, ker jim takrat rodna domovina ni mogla dati kruha in zaposlitve. Mnogi izmed njih so pripeljali sedaj na obisk v svojo rojstno deželo tudi svoje otroke in celo že svoje vnuke. Po večdnevem izletu po Sloveniji so jim priredili v klubu poslancev v Ljubljani prisrčen sprejem, na katerem sta bila navzoča predsednik IZseljenske matice Tone Seliškar in podpredsednik Tomo Brejc, v imenu Socialistične zveze delovnega ljudstva pa jih je pozdravil tov. Ivan Regent. Za skupino ameriških gostov-izseljencev je govornik iz Clevelanda v svojih zahvalnih besedah tudi poudaril, da

se izseljenci v tujini živo zanimajo za napredek svoje stare domovine in da so zelo ponosni na uspehe, ki jih je dosegla v povojnih letih.

Pred to skupino ameriških Slovencev je letos obiskalo svojo staro domovino tudi že nekaj izseljencev iz Argentine. Za mesec avgust pa je napovedan obisk okoli dva tisoč izseljencev iz Belgije, Francije in Holandske, ki se bodo pripeljali v Slovenijo s posebnimi vlaki, ter obisk rojakov iz raznih krajev Severne in Južne Amerike. Potemtakem bo tekom letošnjega poletja obiskalo Slovenijo okrog 500 izseljencev več kakor lani, kar je zlasti zasluga IZseljenske matice, ki navezuje in vzdržuje čedalje bolj tesne stike s slovenskimi izseljenci v najrazličnejših tujih deželah.

Spet nezaslišana razzodba celovškega sodnika

Tožbe zaradi žaljenja časti so dokaj vsakdanji pojav in v splošnem ne zanimajo javnosti. Te dni pa mo brali o procesu in svojevrstni obsodbi, ki da misliti.

Neki Josef Kuster, kandidat takomenovane Heimatliste pri občinskih volitvah v Vovbrah se je čutil razžaljenega, ker je bilo v predvolilnem letaku o njem zapisano, da je imel zveze s partizani in da se je z njimi sestajal. Za vsebino letaka odgovorni socialistični okrajni sekretar Franc Tratter iz Velikovca je moral zaradi tega pred sodnika, kjer je v svoj zagovor poudaril, da trditev o sodelovanju s partizani dandanes ne more predstavljati žalitve. Sodnik dr. Gerhard Anderluh pa je bil drugega mnenja. Z utemeljitvijo, da je za domovini zvestega človeka vsekakor žaljivo, če se o njem trdi, da je imel dobre zveze s partizani, je Tratterja obsodil zaradi žalitve časti na 350 šilingov denarne kazni, na poravnavo sodniških stroškov in na plačilo 1.000 šilingov globe razžaljenemu Heimatlistovcu.

Morda je »domovini zvesta čast« s to razzodbo in s tem poldrugim tisočakom oprana. Ostal pa je grd madež, ki ne more biti v čast sodstvu demokratične države. Vsaj slehernemu avstrijskemu sodniku bi moralo biti znano, da označuje tudi avstrijsko rdeče-belo-rdeča knjiga partizansko borbo proti fašizmu kot doprinos k osvoboditvi Avstrije. Le nacisti so v okupirani Avstriji označevali partizanstvo za nečastno in kaznivo. Kdor je še danes teh nazorov, mu ni pomagati. Ne bi se pa smelo dogoditi, da takšne nazore lahko izpoveduje kdo celo v talarju avstrijskega sodnika. Neodvisnost sodnika je sama po sebi lepa reč, vendar samo tako dolgo, dokler se ne izrodi tako daleč in do take mere, da škoduje ugledu demokratičnega sodstva in ustvarja doma in v svetu preko meja videz, da se pri nas neonacizem dopušča in neovirano in nezakazovano lahko uveljavlja.

Demokratična javnost je ostro obsodila podtalno fašistično drhal, ki je pripravila in izvedla barbarski atentat na velikovski partizanski spomenik, ker je očitno »žalil čast« zakrknjenih nacistov. Mar je čudno, da so ostali atentatorji neznanji, če se celo za sodniško mizo znajde drznež, ki v imenu zakona demokratične republike deli pravico po svojih čudnih in več ko sumljivih nazorih o partizanski borbi proti fašističnemu barbarstvu.

Sodba v tako imenovanem „Krauland-procesu“

V torek je z objavo razzodbe bil zaključen veliki korupcijski proces okoli nekdanjega ÖVP-jevskega ministra dr. Kraulanda. Prišlo je do presenetljive oprostive glavnega obtoženca in še nekaterih drugih. Obsojeni so bili le trije podrejeni nekdanji uradniki in sicer dr. Kalousek na 2½ leta, dr. Schloissnig na 20 mesecev in Müller na 15 mesecev strogega zapora. V utemeljitvi obsodbe je sodnik ugotovil, da je dr. Krauland sicer kriv v smislu ene točke obtožnice, da je zlorabil svoj ministrski položaj, da je pa moral biti oproščen na osnovi zakona o amnestiji.

Za proces so potratili efektivno 91 dni in je bilo zaslišanih 116 prič. Koliko pa je stal, še nihče ni upal povedati. Zakaj neki uprizarjajo take procese, na katerih potem oprostijo glavne obtožence in zaprejo sicer res krive a vendar le podrejene »grešnike«?

Jugoslavija gradi moderna pristanišča na Donavi in Dravi

V Apatinu na Donavi in Osijeku na Dravi bodo zgradili veliki moderni pristanišči. Prvo bo lahko dnevno odpremi 800, drugo pa 700 ton blaga. Dočim bo pristanišče v Osijeku, ki ga že grade, namenjeno za notranji rečni promet, bo pristanišče v Apatinu posebno pomembno za izvozni in uvozni promet Jugoslavije z Avstrijo in Nemčijo.

Tržaški Slovenci v boju za slovensko šolo

Slovenci v Italiji se morajo enako kakor mi koroški Slovenci boriti za šolsko ureditev, ki bi v odgovarjajoči meri upoštevala njihove narodnostne težnje, pri čemer pa naletijo na veliko nerazumevanje s strani italijanskih oblasti, katere doslej še niso mogle odnoso niso hotele dokazati, da so sposobne upravljati narodne manjšine. Ravno šola je igrala v njihovem narodnoobrambnem delovanju najbolj pomembno vlogo, zato so v vseh desetletjih vedno spet izpričali odločnost in pripravljenost, braniti slovenske šole pred katerim koli sovražnikom.

V Trstu, ki je sicer pod zavezniško upravo, kjer pa kljub temu še danes veljajo italijanski fašistični zakoni, so Slovenci v popolnoma enakem položaju in gre njihova odločna borba v prvi vrsti za priznanje njihovih narodnostnih pravic na šolskem področju. Že od nekdaj so tržaški Slovenci posvetili največ pažnje šolstvu, o čemer zgovorno pričča tudi nedavna mogočna proslava stoletnice slovenske šole v tržaškem predmestju Sv. Ivanu, kjer pred sto leti sploh še ni bilo Italijanov in je zato ostala svetoivanska šola tako dolgo slovenska, dokler je niso ukiniti fašisti. Sploh je bilo šolstvo na Tržaškem pred desetletji še v precejšnji meri slovensko in je o njem pogosto pisal tudi celovski »Šolski prijatelj«. Ko so n. pr. na svetoivanski šoli okoli leta 1865 začeli poučevati razen slovensčine tudi še italijanščino, za učenje italijanskega jezika ni bilo nobenega zanimanja in so morali italijanski pouk kaj kmalu spet ukiniti.

Kakor že omenjeno, so prejšnjo nedeljo proslavljali pri Sv. Ivanu stoletnico ustanovitve slovenske šole in je poseben pripravljani odbor organiziral mogočno prireditev v stadionu »Prvi maj«, kjer so se zbrale številne množice Slovencev iz mesta in okolice, da manifestirajo svojo povezanost s slovensko šolo, ki je bila in je porok za narodni obstoj. Na prireditvi, ki je obsegala obširen kulturno-umetniški program, je o pomenu in važnosti stoletnice slovenske šole pri Sv. Ivanu govoril slavni govornik Milče Skrap in poudaril, da takrat, ko so ustanavljali slovensko šolo pri Sv. Ivanu, še ni bilo vprašanja, čigava naj bo, kajti samo po sebi je bilo umevno, da samo slovenska, ker nikogar ni bilo, ki bi takrat govoril kako drugače. Govornik se je spomnil pomembne vloge, ki jo je vršila sloven-

ska šola pri Sv. Ivanu kot žarišče narodnega hotenja in ustvarjanja in je do časa, ko je prodirajoči raznarodovalni iredentizem točno 60 let za slovensko šolo zgradil tudi italijansko, slovenska šola že izvršila svoje poslanstvo med narodom, tako da se je moral vsak raznarodovalni poziv razbiti ob pregradi slovenske narodne zavesti. Ob navdušenem odobravanju je zastopnik pripravljalnega odbora

zaključil svoj govor, ko je med drugim izjavil:

»Nočemo Italije v naše kraje, nočemo je več, ker je dokazala, da je nesposobna spoštovati jezik in običaje drugih narodov, zahtevamo pa, da nam vrnejo naše domove in gospodarske ustanove, zahtevamo upoštevanje našega jezika, zahtevamo, da nam vrnejo že tisočkrat zahtevane pravice našega šolstva.«

Protijugoslovanski propagandi nista nasedli

Dve šolski sestri (nune), Katarina Rous in Cecilija Sarjaš sta se po 16 letih bivanja in službovanja na Kitajskem te dni vrnili v svojo domovino Slovenijo.

Obe sestri s še dvema drugima je red šolskih sester v Slovenski Bistrici poslal leta 1936 na južno Kitajsko, kjer so kot strežnice v sirotišnici in bolnišnici opravljale službo do leta 1952. Ko je v teku državljanske vojne revolucionarna Mao Ce Tungova armada zasedla tudi to južno provinco Kitajske, so vse štiri sestere iz Slovenije ostale na svojih mestih, ker jih nova oblast ni ovirala pri izvrševanju njihovega poklica. Leta 1952 pa so morale kot tujke zapustiti kitajsko ozemlje. Ena od štirih sester je umrla še na Kitajskem zaradi tifusa, druga je odpotovala v Kanado, kjer ima strica, sestri Katarina Rous in Cecilija Sarjaš pa sta se odločili za povratek v svojo domovino.

Na svoji dolgi poti iz Kitajske domov sta se ustavili v Grazu v tamošnjem samostanu šolskih sester, kjer sta čakali na ureditev potnih listov za Jugoslavijo. Medtem, ko se življenja in dela na Kitajskem radi spominjata, jima je ostalo življenje v Grazu v zelo slabem spominu. Graške sestere so jima — tako pripovedujeta — hotele preprečiti vrnitev v Slovenijo. Skušale so doseči, da bi ostali v njihovem samostanu za delo, saj sta bili za njih samo »die zwei Windischen«. Strašile so ju z izmišljenimi trditvami, da ju bodo jugoslovanske oblasti preganjale, češ da v Jugoslaviji preganjajo vero in duhovnike. Vendar se Slovenski sestri nista dali preplašiti in nista nasedli lažnivi protijugoslovanski propagandi. Čim sta prešli potne liste sta se vrnili v Slovenijo preko Maribora, kjer so ju že čakali in z veseljem sprejeli njuni svojci.

Obe sestri sta veseli, da sta spet doma. Cecilija Sarjaš namerava spet v službo v bolnišnico, Katarina Rous pa bi rada obi-

skovala prej še šolo za medicinske sestere. Ko so ju vprašali, kako sedaj gledata na propagando avstrijskih nun v Grazu in njihovo zastraševanje, da ju bodo v Jugoslaviji preganjali, sta dejali, da sta srečni, da je to za njima, rekoč: »Vidiva, da je bila to navadna laž, o kakšnem preganjanju ni ne duha ne sluha. Veliko potujeva po Sloveniji in nihče nama ne dela nobenih zaprek.«

Na krajevnem prazniku v Dravogradu

Občina Dravograd, tik za državno mejo v jugoslovanskem delu Koroške, šteje prav tako, kakor nešteto slovenskih vasi, številne žrtve fašističnega terorja. Kmalu po okupaciji Jugoslavije so hoteli nacistični nasilniki tudi v Dravogradu iztrebiti zavedni slovenski element. Nikdar ne bodo pozabljeni okrutni gestapovski zapori v Dravogradu, kjer so se pobesneli fašistični osvajači krvavokruto znašali nad nedolžnimi slovenskimi ljudmi. Fašistično trpinčenje je bilo nečloveško, zver je podivjala, do smrti so pretepali in mučili pokončne, plemenite značaje, ki so se kričevici uprli. Kri je brizgala in smrt je gospodovala v gestapovskih zaporih.

Dne 4. julija 1941 pa so množično selili zavedne domačine iz Dravograda. Okoli 200 ljudi je bilo zaprtih, gestapovci pa so dobesedno pobili 22 oseb. Okoli 100 ljudi so izselili v južne kraje. Naravno je, da se je prebivalstvo množično uprlo kruti sili in številni so se odločili in šli v partizane in sprejeli borbo z do zob in najmodernejšo oboroženim sovražnikom. Šestintrideset življenj so partizani žrtvovali za visoke vzore in ideale človečnosti v dravograjski okolici.

Zato praznuje občina Dravograd vsako leto 4. julija svoj krajevni praznik. Ta dan se Dravograjčani spominjajo vseh ti-

SS-ovske zveri pred sodiščem

Pred vojaškim sodiščem v Metz se je v petek minulega tedna končal proces proti večji skupini bivših SS-ovcev in gestapovcev, ki jih je obtožnica dolžila, da so v koncentracijskem taborišču Struthof v Alzaciji na Francoskem ubili in z mučenjem zakrivali smrt več sto političnih internirancev.

Šest glavnih obtožencev, med njimi bivšega komandanta koncentracijskega taborišča, je sodišče obsodilo na smrt z ustrelitvijo. Smrtna kazen je bila v odsotnosti izrečena še proti nadaljnjim 43 SS-ovcem, ki pa se nahajajo večinoma v Zapadni Nemčiji. En obtoženec, ki je bil nekaj časa tudi komandant omenjenega koncentracijskega taborišča, je bil obsodjen na dosmrtno ječo, 10 obtožencev na 6 do 20 let težke ječe, nadaljnjih 15 obtožencev je bilo obsodjenih v odsotnosti na več let ječe, dva obtoženca pa je sodišče oprostilo.

Obtoženi SS-ovci in gestapovci so skušali valiti krivdo za svoje zločine na svoje predpostavljene in so se izgovarjali, da so ravnali le na višje povelje, vendar sodišče teh izgovorov ni priznalo.

stih, ki so dali svoja življenja za svobodo in lepše življenje. Spominjajo se težkih in slavnih dni, ki so jih preživeli v času vojne. Spominjajo se prvih borcev in aktivistov, ki so netili plamen upora v njihovem kraju, pa še besnenja okupatorjev in njihovega neslavnega konca. Spominjajo se padlih žrtev, ki so darovale na oltar domovine svoja življenja, da preostali živijo. Padli so, a vendar živijo, spomin na junaške žrtve bo ostal vedno živ.

Letos so v Dravogradu posebno slovesno praznovali svoj občinski praznik. Ob številni udeležbi prebivalstva iz Dravograda in vse okolice so odkrili tri spomenike, kjer so se oddolžili nepozabnim žrtvam. V soboto popoldne so odkrili spomenik v Libeličah, na kraju, kjer so v temni noči sezgali fašisti Sabadinovo hišo z materjo in otroki vred. Nato so odkrili spomenik v Černečah, ki je posvečen spominu talcev, v nedeljo dopoldne pa Pod klancem spomenik padlim partizanom.

V soboto zvečer je bila v kino-dvorani lepa in smiselna spominska akademija, kjer so med mnogimi pevskimi vložki kulturnega društva »Svoboda« pod vodstvom učitelja iz Černeč, tov. Nabergoja, pokazali vrsto slik iz one težke in slavne dobe. Zdravnik dr. Erat je v svojem nagovoru obujal spomine na te nepozabne čase: Čimbolj se je bližal konec fašističnega nasilja, tem bolj so besneli. Deset do dvanajstletne otroke, partizanske kurirke, so odpeljali proti Dulerjevemu gozdu, kjer so si morali sami kopati grobove. Brez vsake sodbe so jih postrelili. Stare ženice iz Mežiške doline so obešali po drevju pri starem gradu. Neko aktivistko je gestapovec Bedrih, ki so ga domačini imenovali »krvavi pes« ustrelil le malo časa pred osvoboditvijo. Nečloveško so ravnali fašisti tudi na bližnji Ojstriči in Libeličah. Zares bile so velike žrtve za dragoceno svobodo.

Po akademiji, pri kateri je bil navzoč tudi naš dopisnik, je bil v hotelu pri Košenjaku izseljeniški družabni večer. Številni bivši izseljenci, partizani in njihovi svoici so obujali spomine na prestane težke čase, kakršni se naj nikdar ne povrnejo, za kar bo skrbela pomlajena močna nova domovina.

Razpis

Slovenska prosvetna zveza bo sprejela v prihodnjem šolskem letu 30 dijakov v novi dijaški dom v Celovcu. Gojencem se bo nudila pod odgovornim vodstvom polna preskrba in po potrebi tudi pomoč pri pouku.

V prošnji za sprejem je treba navesti ime dijaka, šolo, katero obiskuje oziroma namerava obiskati, premoženjsko stanje staršev (pri kmetih velikost posestva, pri delavcih in nameščencih višino mesečnega zaslužka) in zdravniško spričevalo.

Prošnje je treba poslati do 15. julija 1954 na naslov:

Slovenska prosvetna zveza
Celovec, Gasometergasse 10.

PAKISTAN — največja muslimanska država sveta

Od nekdaj britanske kolonije Indije ob osamosvojitvi odcepljeni muslimanski Pakistan je danes prav tako kot Indija samostojna država v okviru Britanskega Commonwealtha. Njen teritorij obsega dva dela, ki sta ločena, eden severozapadno, drugi pa severovzhodno od Indije. Zapadni Pakistan obsega ozemlje v severozapadni Indiji in vključuje zapadni predel nižinske pokrajine Pendžab, Vzhodni Pakistan pa zavzema vzhodni del Bengalije in del pokrajine Asam. Razdalja med obema Pakistanoma preko severne Indije znaša približno 1.600 km.

Pakistan se je boril 40 let za svojo neodvisnost ter je istočasno z Indijo avgusta leta 1947 postal suveren dominion. Dežela meri 935.000 km² in je po številu svojega muslimanskega prebivalstva največja muslimanska država sveta. Od 73 milijonov prebivalcev je 72,5% muslimanske vere. Uradni jezik dežele je Urdu, v Vzhodnem Pakistanu pa se borijo za priznanje bengalskega kot drugega uradnega jezika.

Z gospodarskega vidika je Pakistan popolnoma kmetijska država, 85% prebivalstva se bavi s kmetijstvom, le 5% je zaposlenega v industriji, ostalih 10% pa odpade na druge gospodarske odnosno poklicne panoge. Vzhodni del zavzema vlažno Bengalsko nižavje, dočim je zapadni del klimatsko suh in zato navezan na umetno namakanje. Zapadni Pakistan daje največ pšenice, v manjši meri goje sladkorni trs, tobak, zemeljski oreh, lan in sezam. Vendar pridelek pšenice ne zadoštuje, da bi kril potrebe prebivalstva ter

jo morajo še dodatno uvažati. V Vzhodnem Pakistanu pa, kjer je vlažna Bengalija, goje v glavnem riž, ki zavzema 75%

Indija in Pakistan

obdelane površine. Riž je tu tudi glavna hrana prebivalstva. Na ostali površini pridelujejo sladkorni trs, južno sadje, koruso in oljne rastline. Pakistan pa je važen še zaradi jute in bombaža. 99% svetovne proizvodnje jute, ki je najcenejša surovina za izdelovanje vreč, uspeva v vlažnem Bengalskem nižavju. Od zemeljskih bogastev je omeniti rjavi premog, krom, kameno sol, žveplo in razne sulfate. Železniških prog je malo, približno 24.000 km, od tega le 2.600 km v Vzhodnem Pakistanu.

Vzrok razdelitve nekdaj »Britanske Indije« na dve samostojni državi, na Indijo in Pakistan, je še danes vzrok raznih nesoglasij med njima. Indija je namreč svetna, Pakistan pa v bistvu verska država. Tako Pakistan večkrat napade Indijo,

češ, da slednja preganja muslimane. Ravno tako pa vladajo med obema napeti odnosi zaradi oboroževanja Pakistana s strani Amerike, ki tudi to državo vključuje v svojo »obrambno verigo«. Ameriška vojaška pomoč Pakistanu je v Indiji dvignila veliko prahu, ker se čuti Indija ogrožena. Sam pakistanski predsednik Mohamed Ali je moral posebej zagotoviti Indiji, da ta pomoč ni namenjena proti njej.

Bogovladje v Pakistanu je za deželo veliko zlo. V državi so često nemiri, ki jih v glavnem povzročajo mulahi, to so verski učitelji. Mulahi imajo v državi precejšnjo oblast, saj pride vse, kar sklene parlament, v cenzuro verskim predstavnikom. Vendar ta sistem ne more ustaviti pohoda demokracije, ki si tudi v Pakistanu vedno bolj utira pot. Vsi pravoverni muslimani namreč niso nazadnjaki. S pomočjo tujega kapitala, predvsem ameriškega, se je zadnje čase pričela v Pakistanu dokaj hitra izgradnja, ki pa dejansko nasprotuje njegovi islamski ideologiji. Bogovladje je torej mnogim samo še sredstvo za gospodarsko in politično kariero. Politiki pač menijo, da ljudstvo zahteva od njih koranske izreke in slično. Zato govore v parlamentu in na shodih kot najbolj vneti mulahi, čeprav sicer le malo upoštevaajo predpise korana. Da pa ljudstvu tudi v Pakistanu ni za koranske izreke, marveč so njegove težnje povsem drugačne, so pokazale pomladne volitve v Vzhodnem Pakistanu, ki so prinesle vladajoči Muslimanski ligi samo še 10 parlamentarnih mest.

Spet smo slišali dobro zapeto slovensko pesem

Slovenska prosvetna zveza je spet posredovala, da so mogli biti deležni nekateri naši kraji v okviru svojih prosvetnih društev lepega in izrednega glasbenega užitka. To pot je gostoval na Koroškem Komorni zbor Celje ob spremstvu predsednice okrajnega odbora Ljudske prosvete Celje, tovarišice Marice Frece. Nadalje je bil z zborom predsednik Komornega zbora, javni tožilec tovariš Bogdan Jereb, in tajnik zbora profesor Bojan Luznar. Pevci, 21 po številu, pa so nastopali pod taktirko pevovodje profesorja Ego Kuneja.

Komorni pevski zbor Celje je amaterski zbor, to se pravi, da njegovi člani niso poklicni pevci, marveč se kot ljubitelji petja poleg svojega poklicnega dela udeležujejo še v zboru. Kljub temu pa zbor predstavlja odlično, priznано pevsko kvaliteto. Že dejstvo, da koncertirajo v Celju vsako leto z velikim uspehom na dveh velikih koncertih ter so v zadnjih letih priredili v Celju in okolici več kot sto koncertov in nastopov, govori dovolj jasno, kako je zbor povsod zaželen. Kot amaterski zbor je tudi večkrat odnesel prvo nagrado v tekmovanju pevskih zborov Ljudske republike Slovenije.

Komorni zbor Celje je nastopal v treh krajih naše zemlje. Prvi nastop je bil v soboto zvečer ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu. Drage goste iz Celja je v Bilčovsu pozdravil podpredsednik Slovenske prosvetne zveze tovariš Janko Ogris, za kar se mu je v vznesenih besedah zahvalil predsednik tov. Bogdan Jereb. Gostom pa je izrekel dobrodoščilo tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze tovariš dr. Franci Zwitter združeno z željo, da bi želi prav mnogo uspeha ter se dobro počutili na Koroškem.

V nedeljo popoldne je zbor gostoval v št. Janžu v Rožu, kjer je goste pozdravil blagajnik Slovenske prosvetne zveze tovariš Tonči Schlapper, ki se mu je prav tako zahvalil predsednik tovariš Bogdan Jereb.

Zadnji koncert pa so gostje priredili v nedeljo zvečer v Škofičah. Pozdravne besede je spregovoril predsednik krajevnega prosvetnega društva tovariš Kori Perč. Nato pa je zadonela v dvorano zapeta naša pesem.

Koncerti so uspeli v vseh treh krajih kar najodličneje. Občinstvo je bilo navdušeno in z vzhicem, pristnim priznanjem iz globine ni moglo štediti. Dirigent profesor Egon Kunej ima čisto svoj poseben slog za podajanje petja ter je interpretacija na zavidanja vredni visoki stopnji. Zbor razpolaga s prvovrstnimi solisti in se odlikuje posebno lep mehak in sonoren bariton. Ob dinamično lepo podanih pesmih so zelo ugajali prehodi iz piana v forte ter je bil forte posebno čist. Prav tako je bil izbor pesmi zelo posrečen ter se je učinek stopnjeval v harmonično celoto od točke do točke. Z vsvo resnostjo in s polnim prepričanjem lahko trdimo, da so koncerti vse, ki so jih imeli

priložnost poslušati, zadovoljili kot malokdaj in bodo ostali vsem dolgo v trajnem spominu ter so te urice lepega užitka in sproščenja predmet razgovorov v teh krajih.

Srčno nas vesele tudi zagotovila dragih nam gostov, da so bili s svojim bivanjem med nami prav zadovoljni. V Bilčovsu so celjski gostje prenočevali pri gostoljubnih kmečkih družinah, v Škofičah pa jih je podjetni pevovodja Umek vzel v svoje novopripravljene prostore za tujski promet, kjer razpolaga z vrsto možnosti za prenočišča. Ni slučaj, da so bili celjski pevci prvi njegovi gostje.

Zaščita kulturnih spomenikov tudi v vojni

V Den Haagu, tradicionalnem mestu mednarodnih pogodb, so meseca maja podpisali mednarodno konvencijo o zaščiti kulturnih spomenikov v vojni. Podpis pomembnega sporazuma, ki obvezuje države-podpisnice, da bodo spoštovali kulturne spomenike tudi v času oboroženih spopadov, se je v veliki dvorani holandskega parlamenta udeležilo nad 200 predstavnikov držav iz vseh petih kontinentov. Do konca tega leta bodo imele možnost pristopiti h konvenciji vse tiste države — po številu jih je bilo 44 —, ki so sodelovale pri pripravljani konferenci.

Pot do te konvencije je bila nedvomno percej dolga in težavna. Že pred prvo svetovno vojno so se v posameznih državah zavzemali za to, da bi s pomočjo mednarodnih določb zavarovali kulturne spomenike pred vojnimi vihri, toda dolgo niso prišli do zaželenih uspehov. Šele leta 1935 so v Washingtonu sklenili sporazum o zaščiti kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter znanstvenih ustanov, ki pa je veljal le za ameriške države. Druga svetovna vojna, ki je uničila tudi ogromno število nenadomestljivih spomenikov in kulturnih ustanov, je ponovno postavila v ospredje potrebo po primernih določbah, kljub temu pa so naleteli pri pripravah ustrežajočih mednarodnih predpisov na številne težave zlasti z ozirom na vprašanje, ali je konvencijo v posebnih pogojih mogoče kršiti ali ne.

Slovenski tenorist povabljen v Salzburg in Zahodno Nemčijo

Direkcija salzburških slavnostnih iger je povabila tenorista ljubljanske Opere Mira Brajnika, da sodeluje na letošnjih festivalskih prireditvah. Predvideno je, da bo Miro Brajnik nastopal v času od 1. do 30. avgusta v glavni tenorski partiji v okviru Casselovega baleta »Veliki vrč«. Vsakoletni festival v Salzburgu je svetovnoznana in priznana glasbena prireditev najvišje kvalitete in pomeni sodelovanje na festivalu za vsakega povabljenega umetnika posebno čast in mednarodno priznanje. Miro Brajnik, ki smo ga imeli priložnost poslušati tudi že v Celovcu, lani ob gostovanju ljubljanske Opere v vlogi princa v »Rusalki« in letos kot Romea v operi »Romeo in Julija«, je razen znanega slovenskega tenorista in člana Dunajske opere Antona Dermote prvi slovenski operni pevec, ki bo sodeloval na salzburškem festivalu. Razen povabila v Salzburg je prejel Brajnik tudi vabilo za gostovanje v Zahodni Nemčiji.

Vsem društvom, kjer je Komorni zbor Celje gostoval, in še posebej našemu centralnemu pevovodji Kernjaku ter Slovenski prosvetni zvezi so poklonili lepa darila. Mimogrede so se pevci ustavili še v počitniški koloniji v Sekiri, kjer letuje 268 slovenskih in hrvaških otrok. V veliko veselje so jim tudi zapeli nekaj pesmi.

Zadnji dan svojega izleta na Koroško so gostje izkoristili, da so si ogledali še Beljak in napravili izlet na zgodovinsko Gosposvetsko polje. Nato pa so se vrnili nazaj v svojo domovino v zavesti, da so nam podarili dragocen kulturni užitek.

Ljubljanska Opera gostuje v Trstu

Od minule sobote naprej do vključno prihodnje nedelje gostujeta v Trstu Opera in balet iz Ljubljane. To gostovanje je prvo po vojni, od zadnjega predvojnega gostovanja ljubljanske Opere v Trstu pa je minulo že 15 let.

Ker tržaški Slovenci nimajo dostopa do tržaških gledaliških dvoran, nastopata ljubljanska Opera in balet na velikem stadionu »Prvi maj«. V to svrhu so posebej zgradili primarno velik oder in uredili stadion tako, da lahko prisostvuje predstavam do 2.000 ljudi.

Od sobote do ponedeljka je bil na sporedu balet »Ohridska legenda«, v torek in sredo so gostje iz Ljubljane predvajali Gotovčev opero »Ero z onega sveta«, za zaključek gostovanja pa sta na programu Gounodova opera »Faust« in Foersterjeva opera »Gorenjski slavček«.

Kot izreden kulturni dogodek vzbuja gostovanje ljubljanske Opere v Trstu veliko pozornost in navdušuje tržaško občinstvo, zlasti seve slovensko, a tudi italijansko. Na predstave pa prihajajo tudi iz vseh slovenskih krajev cone A Svobodnega tržaškega ozemlja in iz Gorice. Na otvoritveni predstavi »Ohridske legende« je bilo med občinstvom opaziti tudi znatno število predstavnikov zavezniških oblasti in drugih gostov.

NOVE KNJIGE

AVSTRIJA

Reise-ABC Jugoslawiens (Založba Rudolf Trauner, Linz).

Nad 150 strani obsegajoča knjižica priročnega žepnega formata prinaša v zgoščenem obliki opis pokrajine, umetnosti in zgodovine dežele med Triglavom in Dubrovnikom, kakor je nakazano že v podnaslovu lične publikacije.

Knjižica vsebuje v pregledno napisanih in razvrščenih poglavjih najvažnejše zemljepisne, geološke in zgodovinske podatke o Jugoslaviji kot celoti in njenih posameznih ljudskih republikah posebej. Razen opisa predzgodovinskih in zgodovinskih najdb na tem razsežnem prostoru, kjer so se v teku tisočletij križali najrazličnejši kulturni tokovi, je podan pregled umetnosti jugoslovanskih narodov prideniši od zgodnjega srednjega veka do umetnostnih stvaritev sedanjega stoletja.

Kot turistični vodič po Jugoslaviji omogoča knjižica potujočemu tujcu dobro orientacijo glede znamenitosti, kulturnih ustanov, prometnih zvez, možnosti nastanitve in izletov med bivanjem v najpomembnejših mestih in turističnih krajih širom vse dežele. Za tujce, ki jih privabljajo sloveči zdravilni vrelci in kopališča, so vključeni vsi ustrezni podatki. Sicer skromna jezikovna lekcija ob koncu omogoča tujcu na potovanju, da si v sili zna pomagati vsaj z najbolj običajnimi in vsakdajnimi besedami in stavki v srbohrvaščini.

Tekst poživlja nekaj kartografskih skic ter 16 celostranskih fotografskih reprodukcij, knjižici pa je dodan tudi pregleden prometni zemljevid Jugoslavije.

Spričo dejstva, da privabljajo lepote in zanimivosti Jugoslavije čedalje več turistov in izletnikov iz tujine, je dala založba Trauner

v Linzu z izdajo tega turističnega vodiča, ki je dejansko popotni ABC, marsikomu dobrodošlega in praktičnega vodnika in spremljevalca na pot proti sončnemu jugu.

JUGOSLAVIJA

Graditev nove Jugoslavije, Josip Broz Tito, IV. knjiga (Cankarjeva založba Ljubljana, ppl., 548 str.).

V obširni zbirki govorov, člankov, izjav, ekspozicij in razgovorov, ki jih je imel predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito ob raznih važnih priložnostih, je zdaj izšla že četrta knjiga. Obsega obdobje od novega leta 1949 do 11. junija 1950 in vsebuje predvsem velike ter pomembne govore maršala Tita v zvezi s sovravnim početjem kominformovskih držav napram Jugoslaviji, ki je dosegalo svoj višek ravno v letih 1949/50, ko so bila različna izzivanja ob jugoslovanskih mejah na dnevnem redu. Prav tako je v tej knjigi zajet tudi velik del vprašanja izgradnje države, predvsem izgradnje lastne industrije, kar je državnemu gospodarstvu nalagalo ogromne naloge in postavilo jugoslovanske narode pred nemale težkocče, ki pa so jih v bratski povezanosti pod izkušenim vodstvom uspešno premagovali. O teh naporih in njih uspehih je maršal Tito govoril v nešteti razgovorih z rudarji, železničarji, udarniki ter mnogimi drugimi, o tem je govoril na številnih kongresih posameznih organizacij, prav tako pa tudi na zborovanjih v raznih krajih države.

Knjiga, ki vsebuje tudi še razne razprave o zunanje-političnih vprašanjih in notranjih problemih, daje zanimiv pregled razvoja po vojne Jugoslavije in je skupno z vsemi zvezki v pravem pomenu besede verodostojen prikaz „graditve nove Jugoslavije.“

Dr. Mirko Rupel:

31

SLOVENSKI JEZIK

Na -in delamo pridevnike tudi od samostalnikov, ki se končujejo na -ka: puška — puškino kopito, soseska — soseskini tajnik, šivanka — šivankino uho, mačka — mačkine solze.

Sestava

Za pridevniške sestavljenke velja v glavnem isto, kar smo povedali o samostalniških sestavljenkah. Delimo jih v sklope in imenske sestavljenke.

Sklopi so n. pr. ničvreden, vseveden, trinožen, dvajstleten; bogaboječ, bojažljiven, častihlepen, častivreden. Niso pa dovoljeni po nemščini prikrojeni primeri, kakor hvalevreden (prav: pohvaljen ali hvale vreden), grozopoln (prav: grozen), milostipoln (prav: milosten ali milosti poln).

Imenske sestavljenke so kakor pri samostalniku: a) svojstvene (svojglav, zlatolas, krivonos, rdečelas, trdovraten); b) glagolske (samogolten, sladkosneden, hudodelen, tihotapski, črnogled, radodaren); c) sintaktične (velikonočen, hudouren, škofjeloški, narodnoosvobodilen, literarnozgodovinski).

Napačno je nadebuden, pravilno nadobuden, ker mora biti vezni samoglasnik o. — Po nemškem so napravljene zloženke zrakotesen (slov. neprodušen), vodotesen (slov. vododržan), ognjevaren (slov. varen pred ognjem), ognjetrdn (slov. nepregoren).

Zaimek

Zaimki so besede, ki jih rabimo namesto imen (zaimke). Pri tem moramo vedeti, da »imena« niso le besede Marko, Janez, Špela, temveč sploh vsi samostalniki (n. pr. oče, soseda) in prav tako pridevniki (n. pr. materin, učenčev).

Namesto »Marko je odšel«, bi lahko rekli »on je odšel«, nam. soseda, je povedala — ona je povedala, nam. materina podoba — njena podoba, nam. učenčeva knjiga — njegova knjiga.

Zaimkov je več vrst.

Osební zaimek

Osební zaimki so tisti, ki stoje namesto samostalnikov in ki ločimo pri njih osebo. Ločimo tri osebe:

1. prva oseba je tista, ki govori in pravi o sebi jaz, midva, medve, mi, me;

2. druga oseba je tista, s katero govorimo in ji pravimo ti, vidva, vedve, vi, ve;

3. tretja oseba je tista, o kateri govorimo in ji pravimo on, ona, ono, onadva, onedve, oni, one, ona.

Osební zaimek za prvo osebo se sklanja takole:

Ednina	Dvojina	Množina
1. jaz	mídva, médve	mí, mé
2. mène — me	náju	nàs
3. mèni — mi	náma	nàm
4. mène — me	náju	nàs
5. pri mèni	náma (náju)	nàs
6. z menój (máno)	náma	námi

Osební zaimek za drugo osebo se sklanja takole:

Ednina	Dvojina	Množina
1. tí	vídva, védve	ví, vé
2. tēbe — te	váju	vàs
3. tēbi — ti	váma	vàm
4. tēbe — te	váju	vàs
5. pri tēbi	váma (váju)	vàs
6. z tebój (tábo)	váma	vámi

Osební zaimek za tretjo osebo se sklanja takole:

Ednina	Dvojina	Množina
1. òn	óna	onó
2. njēga — ga	njé — je	njēga — ga
3. njému — mu	njéj (njí) — ji	njému — mu
4. njēga — ga	n'ó — jo	onó — ga
5. pri njēm	njéj (njí)	njēm
6. z njím	njó	njím

Dvojina	Množina
1. onádva, onédve	oní, oné, oná
2. njú (njíh) — jih (ju)	njíh — jih
3. njíma — jima	njíma — jim
4. njú (njíh) — jih (ju)	njé — jih
5. pri njíma (njíh)	njíh
6. z njíma	njími

Spol. V prvi in drugi osebi ednine (jaz, ti) ne ločimo spola po obliki, ker zaimka zmeraj zaznamujeta navzočni osebi in ne more biti dvoma, na koga se nanašata. V množini se rabita obliki mi in vi brez razlike na spol, vendar srečujemo za ženski spol tudi obliki mé in vé.

(Dalje)

KOLEDAR

Petek, 9. julij: Tomaž
Sobota, 10. julij: Amalija
Nedelja, 11. julij: Olga
Ponedeljek, 12. julij: Mohor
Torek, 13. julij: Anaklet
Sreda, 14. julij: Bonaventura
Četrtek, 15. julij: Vladimir

SPOMINSKI DNEVI

10. 7. 1924 Umrjen Matteoti, vodja italijanskih socialistov.
11. 7. 1944 Partizani med Bajtišami in Selami napadli vojaški transport — 1944 Utonil v Soči Jože Srebrnič, podpredsednik POOF za Slovensko Primorje.
12. 7. 1944 Partizani napadli pri Sv. Ožboltu nemško patroljo.
13. 7. 1920 Zažgan Narodni dom v Trstu — 1944 Napad na postojanko Landwache na Kočuhi.
14. 7. 1789 Rojen jezikoslovec Franc Metelko, ki je sestavil „metelčico“ — 1789 Začetek francoske revolucije — 1795 Umril v 39. letu starosti Anton Linhart, pisec prve zgodovine Slovencev — 1889 Mednarodni delavski kongres v Parizu, ki je določil 1. maj kot vsakoletni praznik delovnega ljudstva vsega sveta — 1905 Umril v Novem mestu pisatelj Janez Trdina.
14. 7. do 30. 7. 1944 Koroške partizanske enote izvedle razne akcije in spopade z Nemci, uničile in ranile več sovražnikov, pretrgale telefonske zveze in zaplenile mnogo orožja in municije.
15. 7. 1945 I. Kongres Osvobodilne fronte v Ljubljani.

Bilčovs

(Okoli naše ljudske šole)

Kot vsakdo, ki količkaj sledi toku časa, se tudi mi prav živo zavedamo, kako velik pomen ima ljudska šola za celo življenje vsakega posameznega zemljana. Poleg domače družine zavzema šola najpomembnejše mesto pri vzgoji otrok. Šola daje podlago za razvoj značaja, miselnosti in poštenosti, kar je skoro v vseh primerih odločilno in trajne važnosti za celo bodoče življenje. Zato ni vseeno, kdo ima otroke v teh letih v rokah, da jih vzgaja in pripravlja za zmagovanje neprilic, ki se stavijo tekom življenjskih bojev človeku na pot.

Ko je našo šolo pred štirimi leti zapustil priljubljeni nadučitelj Hans Winkler, kateri je sedaj direktor šole v Hodišah, smo dobili na našo šolo kazensko predstavljene šolske vodje. Brez vzroka jih oblast gotovo ni prestavila, zato je moral biti tudi odmev v naši mladini temu primeren. Tista poslušnost in disciplina otrok je stalno morala padati, ker otroci niso imeli pravega odnosa do šolskih vodij, o katerih so slišali marsikaj, kar je bilo za vzdržanje šolske discipline kvarno. Ker ti šolski vodje niso bili pri nas definitivno nastavljeni, je vendar uspelo, da smo se jih odkrižali.

Šolska oblast je postavila sedaj za direktorja naše ljudske šole vzorno učiteljico g. Pavlo Prugger. Ona je rodod Nemka, a je vsestransko vsem, slojem tukajšnjega prebivalstva v vsakem oziru naklonjena in pravična. Z vso njej prirojeno energijo

Neudörfler

jo je vzela zadeve na tukajšnji šoli v roke ter z lepim in sporazumnim sodelovanjem tukajšnjega učiteljskega zbora popravlja to, kar se je v minulih letih zamudilo. Disciplina in poslušnost se vračata v učilnice in upamo, da bo kmalu nadoknadeno to, kar je zakrivila preteklost. Kar se tiče pouka obeh deželnih jezikov, moremo samo ugotoviti, da se vrši ves pouk tako, da odgovarja do skrajnosti predpisom tozadevnih zakonov.

Kratke vesti iz Koroške

V bližini Borovelj se je v soboto zvečer trgovski nameščeneec Adolf Inzko zaletel s svojim motornim kolesom v učenca Adolfa Schweigerta, ki je šel v isti smeri. Oba sta strmoglavila in odnesla občutne poškodbe. Tudi motorno kolo je bilo poškodovano.

Minuli teden se je primerilo na Koroškem 133 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 101 ljudi poškodovanih in ena oseba usmrčena.

Na področju Celovca so minulo soboto ukradli po eno otroško in moško kolo v vrednosti okoli 1000 šilingov.

Po naši zemlji

MIHAEL ŠLAJHER

Kakor blisk med nevihto, katerega moraš sicer pričakovati, ki pa te vendar grozno preseneti, kadar zadene, nas je vse presenetila žalostna vest, da je ponoči 4. VII. t. l. sicer po kratki a težki bolezni nepričakovano zatisnil za vedno oči naš Šlajherjev oče.

Komaj pol leta je minulo, ko smo bili zbrani pri Šlajherju, da ga počastimo ob priliki njegovega 80-letnega rojstnega dneva. Sicer postaran, a v srcu še mlad je dragi pokojni sedel med nami. Kako so mu žarele oči, ko je zadonela njegova pesem — ljubljenska »Oj Triglav moj dom«.

O njegovi življenjski poti smo v našem listu, ki je bil tudi njegov list, že takrat obširneje poročali. O vsem njegovem plodonosnem delu pisati bi bilo nemogoče. Koliko dobrega je storil kot občinski tajnik, koliko je storil za občinski dobrobit naroda kot revizor slovenskih zadrug.

Nič in prav nič mu življenje ni prizaneslo. Kot narodnjak-poštenjak je moral hoditi ono križevno pot, katero so hodili vsi najboljši. Leta 1919 so ga gonili biriči, najdalje so njega imeli zaprtega v Litzlhofu. 1920. letu so sledila leta zapostavljanja in zaničevanja, vse do časa, ko je prišel v deželo nacizem. Udarci so sledili udarcu. Zaprli so mu obrt in z drugimi izseljenci je moral v izgnanstvo tja na tuji mrzli sever. Telesno strt a poln nad o lepši bodočnosti svojega rodu se je vrnil domov. Novi udarci so sledili; njegovi soprogi, zvesti družici njegovega življenja, so morali amputirati nogi, a oče Šlajher še ni klonil. Slej ko prej je kljub svoji starosti imel odprto svojo gostilno. Srečni smo bili, kadar smo smeli sedeti v njegovi družbi pri njemu, ki je toliko vedel, ki se je za vse še tako živo zanimal. Raz-

očaranje za razočaranjem je doživel mož, katerega velika želja in katerega življenjsko delo je šlo za tem, da bi srečen in prost videl svoj rod.

Tri dni pred svojo smrtjo je še rekel

prijatelju: »Kako me skrbi, kaj bo še prišlo na naše ljudi«. S to skrbjo je zatisnil svoje oči.

Nesteta množica ga je spremljala na njegovi zadnji poti. Domači pevci so soustanovitelju društva peli ganljive žalostinke, cerkvene obrede pa je opravil ob

Korenovega očeta — zaslužnega planinca smo položili v grob

Minuli teden je preminul v Maloščah pri svojem sinu župniku ugledni in spoštovani Janez Millionig, pd. Koren v Zahomcu. Pokojnega Millioniga so prepeljali na dom v Zahomec, kjer se je od njega poslovila številna množica iz vasi in vse okolice. S pokojnikom je zapustil našo Ziljo eden izmed redkih mož-značajev in poleg Vafnovega očeta edini preostali predstavnik bivše neomajne trdne in zavedne zahomške generacije. Janez

Millonig je umrl v 84 letu svojega življenja, mnogi njegovi sovrstniki pa so že davno, pred leti, poglobili v grobove.

Pokojni Janez Millionig je bil sila razgledan in napreden gospodar. Pokojni je bil znan daleč naokoli kot sposoben lesni trgovec, živinski prekupec ter razumen konjerejec znanih ziljskih konj. Millioniga niso poznali samo po vsej Koroški, temveč tudi preko meja, prav dobro v Trstu, Ljubljani in na Dunaju. Poznali so

ga kot poštenjaka in kremenitega značaja, moža, ki nikdar ni nikjer skrival svoje narodne zavesti. V družabnem življenju je rad prepeval slovenske pesmi in s tem odkrival svoje dobro in pošteno srce. Poleg svojega zasebnega neumornega truda ima pokojni velike zasluge za svoj Zahomec. Leta 1913 je na primer oskrbel Zahomec z elektriko, dokler dobave elektrike leta 1925 ni prevzela KELAG.

Posebne zasluge ima pokojni Janez Millionig za slovensko planinstvo. Že pred 50 leti je bil ustanovitelj zahomške podružnice in je na Zahomški planini postavil planinsko kočjo in tako omogočil ljubiteljem ziljskih planin prijeten turizem. Obisk planine je bil zelo številen, predvsem iz Trsta.

Zaradi tega ga je na letošnjem jubilejnem občnem zboru odlikovala tudi Planinska zveza Slovenije s srebrnim častnim znakom, ki so mu ga ob navzočnosti šefa Urada za zvezo z FLR Jugoslavijo svetnika veleposlaništva Dušana Bravnčarja, šele pred nedavnim izročili na njegovi bolniški postelji v Maloščah zastopniki Planinske zveze Slovenije in Slovenskega planinskega društva v Celovcu.

Minulo nedeljo je spremljala pokojnega Janeza Millioniga na njegovi zadnji poti ogromna množica iz bližnje in daljne okolice. Ob pogrebnih slovesnostih so bili domalega zastopani vsi kraji našega ozemlja.

Ob odprtem grobu je spregovoril za Slovensko planinsko društvo ter se je od pokojnega poslovil tov. dr. Franci Zwitter in se mu zahvalil za vse zasluge kot pionirju na področju slovenskega planinstva na Koroškem. Končno se je v zbranih besedah poslovil od pokojnega tudi kot Zahomečan v imenu sosesčine.

Na svežo gomilo sta med drugimi položili venca Slovensko planinsko društvo v Celovcu in Planinska zveza Slovenije s traki v narodnih barvah.

Zaslužnemu in uglednemu pokojniku bodi slovenska zemlja, ki jo je toliko ljubil, lahka, preostalim svojcem pa naše odkrito sožalje!

(Nadaljevanje na 8. strani)

Utrinki z našega izleta v Trst in Gorico

Člani SPD »ROŽ« v št. Jakobu v Rožu smo srečni in zadovoljni, ker se nam je izpolnila davna želja, da smo si lahko ogledali sinje morje Adrijansko, Trst in Gorico, da smo se seznanjali z ostalimi zamejskimi rojaki, njihovim življenjem in prelepimi kraji. Zaradi hvalevredne uslužnosti šefa smo se mogli izleta udeležiti tudi delavci tvrdke Miklavčič in

pisarniška oprava

skupno doživeti dan vesele in brezskrbne vožnje k našemu morju.

Na vse zgodaj zjutraj smo odrinili na pot, da smo čim bolj izkoristiti čas. Po kar hitri odpravi na meji smo že drveli skozi Kanalsko dolino. Kmalu se je spremenilo lice kraja, pokazal se je vse bolj italijanski slog naselij, dolina se je tako zožila, da po pravici zasluži ime kanala. Nato pa se je odprla rodovitna furlanska ravnina Rezijanov. Po negovanih lepih cestah smo kmalu prispeli v Videm, v precej čedno in veliko mesto, v središče Furlanije.

Nadalje smo se ustavili v Doberdobi ob spomeniku tisočim žrtev prve svetovne vojne. Ogromno grobišče, po večini slovenskih fantov, so Italijani uredili po svoje, ki ob vsaki priložnosti kažejo na ta prostor in reklamirajo žrtve zase, ki da so padle za Trst. Naši pevci so se oddolžili spominu padlih s pesmijo: Oj Doberdob, slovenskih fantov grob.

Na poti proti Trstu je prvič zalesketala v soncu nepregledna gladina morja, vzkliki navdušenja »morje, morje« so kipele iz src in mnogi so prvič doživljali to nepozabno doživetje. Ob prestopu censke meje smo to neskončno morje lahko gledali iz bližine in ob cesti tik nad morjem smo drveli mimo starega avstrijskega cesarskega gradu Miramara. Ogledali smo si zanimivosti gradu, starinske predmete in naprave iz srednjega veka, orožje, oklepe, slike ter zidovje nekdanj mo-

sedaj Celovec — Klagenfurt
Wulfengasse 6, tel. 58-82

čne trdnjave. Zanimiv je bil razgled na mesto z luko in na vso pestro in raznovrstno okolico.

Ker nas je prav posebno zanimalo pristanišče, ladje in življenje, smo se odpravili tja, ter si vse do sitega ogledali. Ogledali smo si tudi znameniti akvarij najraznovrstnejših rib in drugega morskega bitja. Ko smo si ogledali nekoliko še mesto smo krenili po v lepih serpentinah se vijoči cesti v Opčine in od tam v Prosek, pristno slovensko vas, kakršne so vse kraške vasi. Okrepčali smo se ter se do dobra seznanili s »kraškim teranom«. Razgovarjali smo se z ljudmi, katerih razmere so našim v mnogočem slične. Na vprašanje, če imajo Italijani v vasi močan vpliv, se je odgovor glasil s ponosom

M L A D A N J I V A

DUHOVITO MAŠČEVANJE

LEV IN MEDVED

Lev in medved sta hkrati naletela na jelenčka in sta se zanj borila. Hudo sta zdelala drug drugega, tako da jima je bilo kar črno pred očmi zaradi dolgega boja. Ležala sta, vsa onemogla. Lisica je hodila okrog njiju, ko ju je zagledala, da sta se zgrudila in da leži sredi med njima jelenček, je planila med njiju, pograbila jelenčka in zbežala. Lev in medved sta gledala za njo, vstati pa nista mogla. »Pomilovanja sva vredna,« sta rekla drug drugemu, »ker sva se izmučila zavoljo lisice.«

Basen uči: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.

UGANKA

Miška drobna
se je močno boji,
a pred kužkom
sama beži.

(Musa)

se obrnil k dvorjanom: „Poglejte, prav tak je naš gospod Abdula.“

Vsi so se nato še močneje zasmeli; le oro-

žar se je obračal zdaj sem zdaj tja in ni vedel zakaj gre. Ko pa je nazadnje prišla tobačnica tudi do njega, mu je postalo jasno, da se mu je Sokolovič pošteno maščeval.

Pametni pastirček

Pastirček je pasel čredo ob cesarski poti. Ovčke so se pasle, pastir pa je nekaj premišljeval.

Nenadoma poskoči, udari s kapo ob tla in zavpije:

»Rešil sem! Rešil sem!«

Vtem pridrvi mimo zlata cesarska kočija. Konji se prestrašijo kape, ki jo je pastir vrgel in malo da niso prekucnili kočije.

Konje so komaj pomirili in cesar ukaže, da naj privedejo predenj pastirja.

»Zakaj si prestrašil konje?« ga je vprašal.

»Nisem hotel prestrašiti konj, le vesel sem bil, da sem rešil uganko.«

»Kakšno uganko?« je radovedno vprašal cesar.

»Kaj je to: višje je od človeka, a manjše od kure?«

Cesar se je zamislil, a ni znal rešiti. Mislili so tudi dvorni svetniki, a tudi ti niso našli rešitve.

LAŽNIVEC

Živela je ženska in ni več med živimi. Imela je sina, ki je prišel pod noč domov.

»Naj me nesreča, če ne poročim kraljičnel!« je rekel. Pa je bil razglasil kralj, da jo bo samo s tistim omožil, ki mu bo tako debele povedal, da mu bo kralj trikrat rekel: »Lažeš!«

Fant si je vtaknil v torbo ovsu in potice in se odpravil. Prišel je na grad in povedal, tako in tako, da snubi kraljično. Kralj ga povabi na sprehod. Prideta mi-

mo žitne njive. »Ali ni lepa pšenica?« vpraša kralj.

»Lepa, kar lepa,« se odreže fant, »proti očetovi je pa ni nič.«

Kralj molči in mu pokaže njivo graha: »Kaj praviš sedaj?«

»Že, že,« se namrdne fant, »samo pred očetovim se kar skrije.«

Spet kralj molči in mu pokaže velik zelnik: »Si že videl lepše zelje?«

»Vprašaj, ker nisi videl očetovega.«

Mehmed Sokolovič, kasneje znameniti veliki vezir, je že v mladosti postal čuvaj orožja. Kadarkoli je car odhajal na lov ali na sprehod, ga je Sokolovič spremljal in mu dodajal orožje, če je car želel ustreliti ptico ali zver. Pameten, pošten, vesele narave, je kaj kmalu postal sultanov najljubši spremljevalec. Le njegov starešina, glavni orožar Abdula, ga ni maral. Bal se je, da bo Sokolovič nekega dne prevzel skrb za vso orožarno. Zaradi tega ga je ob vsaki priložnosti za hrbtno opravljal, kdaj pa kdaj se je tudi kar v pričo njega norčeval.

Nekoč je sultan ukazal glavnemu orožarju, naj med carskim premoženjem izbere dragoceno škatlino za tobak, naj jo okraši z dragim kamenjem in naj jo v carjevem imenu podari čuvaju orožja za nagrado. Abdula je izvršil carjev ukaz. Izbral je najlepše safire, da bi jih vdelal v pokrov in vogale škatle. Tedaj pa mu je padlo na misel, da bi se ponorčeval za mladim carjevim ljubljencem. Poiskal je veliko škatlino za tobak. Na pokrovu je bil narisana velik, močan osel, ki je privzdignjene glave rigal v nebo.

Sokolovič je sprejel darilo in ni rekel nič, še več, v znak hvaležnosti je poslal glavnemu orožarju sto vrečic grošev kot povračilo — takšen je bil običaj tistih časov. Ko ga je car vprašal, če je zadovoljen z darilom, je pokleknil predenj in se mu lepo zahvalil, povedal pa je tudi, da je na pokrovu škatle oslova slika.

Car se je razjezil in jo hotel videti. Ko je zagledal osla, se je tako raztogotil, da je pri prič poklical rablja. Ukazal je, da nemudoma odseka glavo glavnemu orožarju, ki se je drznil tako izmaličiti ukaz svojega velikega carja. Toda Sokolovič, vedno plemenit, je vzel glavnega orožarja v zaščito:

»Spoštovani car!« je zaklical. »Abdula se mi je hotel maščevati, zato dovoli, da se mu sam oddolžim, kakor vem in znam.«

Sultan je zapazil hudomušen nasmeh na licu svojega čuvaja orožja, nasmehal se je še sam in pristal na njegovo prošnjo:

»Izročam ti ga! Stori z njim, kar te je volja, kot da je tvoj suženj.«

Cez nekaj dni, ko je bil car dobre volje, je Sokolovič dobil priložnost, da se je znašel z njim na samem. Vzel je iz žepa tobačnico in jo pokazal carju. Na njej je bil prav isti osel le da je imel zdaj Abdulahovo glavo in dolga oslovstva ušesa.

Car se je od srca nasmehal, da se mu je kar treštel. Nazadnje je vprašal Sokoloviča, če je to sliko pokazal glavnemu orožarju.

»Nisem, spoštovani car,« je odgovoril Sokolovič, »ker bo moje maščevanje še bolj sladko.«

Carja je zanimalo, kaj namerava Sokolovič, in ta mu je povedal svojo nakano.

Anton Ingolič:

Žeja

Nedaleč spodaj je švigal proti nebu visok plamen in lizal mlade smreke.

»Gori! Gori!«

Vsi hkrati so se pognali navzdol. Ko so pridrveli do gozda, so našli tam Tinča, ki je prinašal dračja na precej velik ogenj. Igllice na smrekah so glasno cvrčale, tu in tam je že vzplamenela veja. Lojz in Tomažek sta se pognala k Tinču, ostali so si poiskali vej in teptali z njimi ogenj, vsi pa so kričali od groze. Pritekla sta še Svenškova. S težavo so pogasili. Turkuš je prispel, ko je bilo že vse mimo in je le še smrdelo po dimu in osmojenih smrekovih iglicah.

»Nesrečni otrok,« je zajokala Svenšca, »v kakšno nesrečo bi nas bil kmalu spravil.«

»Vsako leto ste imeli kres, kako naj norček ve, zakaj ga letos nimate,« je brnil Turkuš Tinča, ki ga je hotel Svenšek v jezi in bolečini pretepsti.

Zbegani so se razšli.

Po veliki noči je sonce z vsakim dnevom topleje sijalo, dnevi so se vidno daljšali. Po mejah je začelo zeleniti, v vinogradih

so vzevale breskve, zgodnje sadno drevje je odprlo popke.

Neke sobote, že v mraku, je pritekkel k Turkušu Jusovkin štirinajstletni sin Lipe.

»Boter, pridite!« je klical na vsa usta.

»Za božjo voljo, kaj se je zgodilo, da tako kričiš? Saj vam menda ne gori hiša, ka-li?«

Deček je povedal, da matere ni z dela, ker pa je zaklenila hišo in nekam založila ključ, ne moreta z Gelico k bratcema.

Turkuš se je nemudoma odpravil h kočiji. Že od daleč je zaslišal milo javkanje zaklenjenih otrok. Nič novega ni bilo, da je Jusovka — kakor ostali viničarji in kočarji — zaklenila otroke, preden je odšla na delo, toda navadno je skrila ključ na dogovorjeno mesto, da sta Lipe in Gelica, ko sta se vrnila iz šole, lahko prišla v hišo. Tokrat pa ni bilo ključa nikjer.

»Kje so mati? Odprite!« je zajokal šestletni Mihec, ko je zagledal Turkuša. Peterček, komaj dveletni dolgosrajnik, držeč se za goste železne križe, je samo hlipal; Gelica, drobna enajstletna deklica, je stala brez moči na klopi pred oknom. Že ves čas je mirila otroka.

Turkuš je zvedel, da je Jusovka odšla že zgodaj zjutraj, takoj za Lipetom in Gelico, da je Mihcu naročila, naj pazi na bratca, še prej pa je postavila v peč za vse štiri lonc fižola, ki sta ga zaklenjena otroka že dopoldne pojedla. Ves popoldan so mirno čakali mater. Zdaj so pa

lačni vsi štirje, radi bi šli spat in skrbi jih, kje je mati. Iz pripovedovanja otrok je Turkuš sklepal, da je Jusovka najbrž odšla v mesto. Skušal je odpreti vežna vrata, a niso se vdal. Odšel je z Lipetom v svoj vrh in prinesel otrokom kruha in mleka. Ko so se otroci najedli, se je Turkušu posrečilo, da je med gostimi križi potegnil iz sobe Peterčka. Zdaj je postalo Miha zaradi naraščajočega mraka še bolj strah. Morali so mu od zunaj prigovarjati na vse načine, da se je umiril.

Medtem se je napravila noč. Ni bilo sicer oblačno, toda mesec se še ni pokazal, zvezde pa so bile previsoke, da bi prišvetele na reber pred Jusovkino kočijo, kjer je na klopi pod oknom Turkuš pestoval hlipajočega Peterčka, k starcu sta se stiskala zbegana Gelica in Lipe, a Mihec se je, sedeč na okenski polici, tesno oklepal križev, da bi bil starcu čim bliže. Nič se ni prav videlo. Drevesa pred kočjo so bila temna, pošastna.

Turkuš je govoril otrokom, da ne bi videli strahov, ki so jih slutili za vsakim drevesom. Pripovedoval jim je, kar mu je prišlo na misel. Sprva pravljice, ki jih je slišal ali bral kdo ve kdaj, potem spomine na tista leta, ko je bil kakor Lipe in je še živel na Vinském vrhu. Pripovedoval jim je, kako je spodaj v gozdu nastavljal zajcem zanke, lovil vrane in srake in kako je nekoč ujel mlado srno. Razlagal jim je, kod so gnezdile sinice,

kje so bili doma ježi in do kod so si upale lisice. Domislil se je tudi kostanjev in orehov, ki jih je jeseni otepal, čebel, ki so jim dvakrat, trikrat na leto jemali med, in sršenov, ki jim je pogosto požgal gnezda. Vsa mladost je zaživela pred njim, niti opazil ni, kdaj mu je Petrček zaspal v naročju in kdaj se je pokazal mesec nad Korreskino hišo, po hribu pa se je razlila svetla mesečina.

»Ali je že tedaj bilo toliko vina?« je vprašal nenadoma Lipe, ki se je spet spomnil na mater; bil je prepričan, da jo je spet — kakor že tolikokrat — premotilo vino.

»O, in še koliko!« je vzkliknil starec, ki so ga bili mladostni spomini močno raznežili. »Še več kakor zdaj in tudi boljše je bilo. V neki Markovi knjigi sem bral, da ga je bilo v nekaterih krajih toliko, da so z njim zalivali trto, ker je bilo cenejše kakor voda, ki so jo morali privažati od daleč. V isti knjigi sem tudi bral, da je neki grof, ki vina na noben način ni mogel prodati, poklical podložnike in jim odprl svoje kleti, rekoč: »Vzemite vsak svojo ročko in se ga napijte! Do zadnje kaplje izpraznite sode!« Podložniki so sprva ostrmeli, saj je bil njihov gospodar skop in trd človek. Biriči so jih morali nagnati v kleti in jim odpreti pipe. Pili so in pili. Kako tudi ne? Še nikoli niso bili v grofovih kletih. Prišle so še njihove žene z otroki. Vse je pilo. Vino

ZA GOSPODINJO IN DOM

Češnje bodo tudi pozimi teknile

Češnje bodo nam tudi pozimi služile kot priboljšek. Lahko jih posušite kakor slive in drugo sadje.

Pekmez od češelj pa napravite takole: Češnje najprej operite in postavite na rešet, da se bodo hitro osušile, odstranite peclje in pečke in jih sproti dajte v večjo kozico, pokrijte jih s sladkorjem in spravite do naslednjega dne. Za 1 kg očiščenih češenj (bez koščic in pecljev torej) vzemite tričetrt kilograma sladkorne sipe. Sladkorja bi vzeli tudi manj, toda v tem primeru bi morali mezgo dalje kuhati, kar bi kvarno vplivalo na okus in tudi na količino. Naslednji dan kuhajte pekmez toliko časa, da se bo, ko se hladi, naredila po vrhu tanka koža. To poskusite tako, da žlico vročega pekmeza stre-

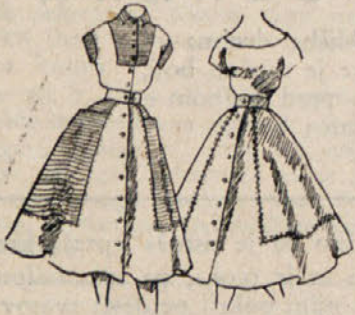
sete na krožnik in počakate, da se popolnoma ohladi. Še toplega naložite v kozarec, in ko se strdi oziroma popolnoma ohladi, jih zavežite in spravite na polici v hladnem in suhem prostoru. Zaradi varnosti vam priporočamo, da v kozarčku zmešate nekaj žlic alkohola, ruma ali žganja z žličko salicila. Te mešanice polijte recimo dve žlički nad že ohlajeni pekmez preden zavežete kozarec.

Surove vložene češnje. Lepim zdravim češnjam odstranite peclje in jih s prtičem previdno obrišite, vložite jih v kozarec in natresite med nje sladkorne sipe. Na kilogram češenj pol kilograma sladkorja. Dodajte še skorjico celega cimeta in kozarec dobro zavežite in ga postavite na zračen in sončen kraj. Tu naj ostane 5 do 6 tednov. Prvi teden vsak dan enkrat kozarec potresite, da se bodo češnje premaknile. Po šestih tednih pa spravite kozarec v hladno prostor. — Na ta način lahko napravite tudi borovnice.

Češnje v medu. Češnje vložite v lončen in steklen lonec in nalijte nanje pristnega medu. Posodo dobro zavežite in spravite v hladno prostor. Na ta način lahko spravite tudi češplje in drugo sadje.

Do jeseni sveže češnje. Čiste in zdrave češnje s pecljem vred spravite v popolnoma čiste in suhe steklenice s širokim vratom, dobro zavežite oziroma zapечатite in zakopljite v zemljo. Še oktobra bodo, kakor danes obrane.

Moda

En kroj — dve obleki; zlasti sta primerni za kombinacijo

V času zorenja otrok morajo biti starši na mestu

(Nadaljevanje in konec)

Če smo starši, nismo dolžni dajati otrokom samo hrano, stanovanje, obleko, vzgojo in oliko, temveč tudi jasnost, ko so otroci na razpotjih. In tako razpotje

KRALJICA ZDRAVILNIH VRELCEV pri obolenjih: žolča, jeter, želodca, dihalnih organov, kakor tudi pri stvarjanju peska in kamnov v ledvicah, žolčniku in mehurju, odlična pri gorečici

je prav gotovo doba zorenja: med tem namreč, kar otroci mislijo in slutijo, in med tem, kar v resnici je.

Kako žalostno je, da zvedo otroci najčistejšo življenjsko resnico iz blodnih pripovedovanj vrstnikov in iz ust ljudi, ki se iz njih vali gnojica, namesto da bi pazili, kaj govore v pričo zorečih otrok. Otroci si namreč včasih iz raznih besedi in namigov, ki jim komaj slutijo pomen, sestavijo kaj čuden mozaik namesto prave jasne slike. Zato je dolžnost staršev, očeta in matere, da otroke, tako dečke kakor deklice, poučita o vsem naravnem.

In kako smo pri tem včasih nejasni, napačno sramežljivi in nerodni. Zakaj bi ne povedali s treznimi besedami tako, kakor

je. Saj nam je ob pravem času to kaj lahko, ker otroci, zlasti če so razumni in bistri, vse bistveno že kar od nekod vedo, je to v njih, ker sami tako mislijo ali so že nekako razmislili in skleпали skoraj pravilno iz svojih opazovanj narave in soljudi in ni treba, da bi že kje kaj slišali.

Dobro je, če se oče pogovori s sinom in mati s hčerko. Ker vsak oče govori s sinom na svoj način, vsaka mati s svojo

Železnokapelški **Carinthia Lithion vrelci**

hčerko zopet na drug način, bo težko zdravniku dati predloge za ta resni pogovor. Tudi morda po krivdi staršev ni prave vezi med njimi in otroki, ki se jim utegne kar naenkrat tako globoka zaupnost zazdeti nekam čudna. Zato bo poučitev tem lažja, čim iskrenjeji so odnosi med starimi in mladimi tudi sicer. Če ni pravega stika med nami in otroki, je morda bolje, da pojasnilo prepustimo vzgojiteljem, ki jih otroci cenijo in ljubijo bolj kakor nas same.

jim je hitro zlezlo v glave. Začeli so se šaliti, kmalu pa prepirati. Sosed je rekel sosedu besedo in nastal je pretep. Že se je zasvetil nož. Prišli so biriči in jih zmetali iz kleti. Ko so se čez nekaj dni zdramili, jih je grof, ki je bil tudi njihov sodnik, poklical na odgovor. Vse po vrsti je kaznoval. Naložil jim je visoke globe. Tako je dobil vino še dražje plačano, kakor če bi ga bil prodal. Vidite, takšni so bili grofje, ki so gospodovali našim dedom in pradedom.

Mihec ni slišal zadnjih starčevih besed, zadržal je med križi. Tudi Gelici so se zalepile oči, le Lipe je še pozorno sledil pripovedovanju. Vendar ni bil to pravi odgovor, ki ga je pričakoval.

»Boter, ali res ljudje že od nekaj toliko pijejo?« je hotel vedeti.

»Zakaj ne bi?« se je zavzel stavec.

»Mislim, da bi bilo bolje, da sploh ne bi bilo vinske trte,« je povedal Lipe počasi in zrelo.

Sele zdaj je Turkuš razumel njegove besede. »Saj ni trta kriva, če ljudje ne poznajo mere.«

»V šoli smo se učili, da so prinesli krompir iz Amerike, od kod pa smo dobili trto?«

»Ne vem natančno. A nekaj sem bral tudi o tem. Bilo je v starodavnih časih, ko še ni bilo trte v naših deželah. Pa se je izgubil v daljne južne kraje naš človek, ki je ljubil pesem in smeh. Na svoji poti

je našel rastlino, kakršne dotlej še ni videl. Za širokimi, narezljanimi listi so se skrivali veliki grozdni sočni jagod. Utrgal je najlepšega in ga poizkusil. Še nikoli ni jedel slajšega sadu. »To rastlino moram prinesiti svojim ljudem,« si je rekel in izruval koreninico nenavadne rastline. Nosil jo je kar v roki. Ker je sonce močno pripekalo, se je zbal, da se bo posušila, zato je ob poti pobral votlo ptičjo kost in jo vtaknil vanjo. Glej čudo! Koreninica je pognala mladico z nežnimi listi. Da jih ne bi umorilo sonce, je poiskal večjo kost in vse skupaj vtaknil vanjo. Ta druga kost je bila levova. A tudi iz nje so pogledali listi. Poiskal je še večjo kost, oslovo, in vse skupaj vtaknil vanjo. Tako je svojim ljudem prinesel čudovito rastlino. Vsadili so jo. Jeseni se niso mogli načuditi sladkosti njenega sadu. Pa je prišel popotnik, si ogledal njihove nasade in jim pokazal, kako je mogoče iz grozdov napraviti pijačo. Čim so jo ljudje okusili, niso več jedli grozdja, marveč so delali iz njega vino. Vidita, otroka, tako smo dobili vino! In zdaj je tako: če ga piješ malo, si vesel in poješ kot ptič na veji, če ga piješ malo več, si močan kot lev, če se ga napiješ preko mere, si neumen kot osel. Bog je tedaj pametno uredil, samo ljudje ne vedo, kdaj ga imajo zadosti.«

»Zato je najbolje, da ga sploh ne pijejo. Jaz sem sklenil že jeseni, da se ga ne

Vrečice z jagodami

Vzemi 4 jajca, 16 dkg moke, 2 dkg sladkorja, sveže jagode in sladko smetano.

Beljake stepaj v trd sneg, pridene sladkor, potem še rumenjake in moko. Mešaj toliko časa, da je testo gladko. Nato testo namaži, najbolje v okrogli obliki, tanko na pekačo, hitro svetlorumeno zapeci, odloči testo s tankim nožem, razreži v trikotnike, ovij na lesenem korenu v

obliko vrečice. Napolni jih s spenjeno smetano in svežimi jagodami. Dobro sladko smetano stepaj na ledu ali vsaj na pesku, ohlajenem z mrzlo vodo, z metlico kakor sneg. Prideni ji žlico sladkorja, s tem nadevaj vrečice, povrh pa še s svežimi jagodami. Vrečice lahko daš same na mizo ali s sladoledom ali pa z njimi okrašaš razno drugo pecivo. Ko stepaš smetano, ji lahko primešaš vanilije ali pa ji pridaš limonovega ali pomarančnega soka zaradi boljšega okusa.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako rešimo utopljenca?

Utopljenca čestokrat še živega potegnemo iz vode. Čeprav ne kaže nobenih znakov življenja, ga z umetnim dihanjem še rešimo.

Pri utapljanju človek poredkoma umre hipne smrti zaradi otrpljenja srca. Navadno traja borba za življenje vsaj 10 minut, mnogokrat tudi več. Smrt pride od zadušitve.

Utopljenca dvignemo v pasu, da mu glava visi navzdol. Tako mu odteče voda iz pljuč in iz želodca. Nato ga slečemo do pasu, odstranimo vse, kar ga tišči, kakor pas in podobno, ga položimo na hrbet in podložimo pleča, da

mu visi glava nekoliko nazaj. Pogledamo v usta in žrelo, kjer morda najdemo pesek, blato, vodne rastline, kar vse s prstom in robcem odstranimo. Otipljemo zobe in odstranimo umetno zobovje, da mu ne bi zdrknilo v golt in ga zadušilo. Nezavestnemu sili jezik v golt, zato ga potegnemo za nekaj centimetrov iz ust. V tem položaju ga držimo ali privežemo dotlej, da pride utopljenec k zavesti.

Vse doslej povedano je treba hitro opraviti, ker je dragocena vsaka sekunda. Sedaj začnemo z umetnim dihanjem. Poklekne na eno koleno k utopljenčevi glavi, primemo njegovi roki tik pod komolci in jih dvignemo nad glavo tako, da se roke dotaknejo tal (do popolnega vzročenja). V naslednjem hipu jih pustimo na utopljenčeve prsi tako, da s prekrizanimi rokama pritisnemo ob spodnja rebra. Sledi ponovno vzročenje in ponovno spuščanje. Pri vzročenju se prsni koš razširi, zrak

Naprodaj pri:
RUDOLF SIMONITSCH
Waagplatz 2 Borovlje — Ferlach Tel. 389
in pri vseh ostalih trgovcih

pride v pljuča, pri spuščanju in stiskanju ob rebra se prsni koš zoži in zrak se iz pljuč iztisne. Zdrav človek šestnajstkrat na minuto vdihne in izdihne, zato moramo tudi šestnajstkrat na minuto vzročiti in spustiti roke. Približno v štirih sekundah naj bo opravljeno eno vzročenje in spuščanje. Umetno dihanje je utrudljivo in ga en sam človek s težavo vrši

pri ležečem na trebuhu na prsni, trebuhu, kolenskih. 3. **Motne vdrti in mehke oči.** Če torej kljub dveurnemu umetnemu dihanju ne opazimo ne peg in ne motnih oči, je to dokaz, da utopljenec še ni mrtev in da moramo z umetnim dihanjem nadaljevati. Zgodilo se je že, da so utopljenca oživili šele v 4 in več urah. Naspornost pa dokazujejo mrtvaške pege, ki se pojavijo po dveh urah umetnega dihanja in jih preje ni bilo, da je utopljenec mrtev in da nima smisla nadaljevati z umetnim dihanjem.

dotaknem,« je povedal Lipe ponosno, »in nisem se ga, čeprav so me že večkrat silili in se mi zaradi tega smejali.«

Turkuš se je moral nasmehnuti. Kaj takega njemu, ko je bil v Lipetovih letih, ni prišlo na misel. Pil ga je že od otroških let. Včasih že tedaj preko mere. Vendar ni oporekal dečku; vedel je, čemu se je odpovedal pijači.

Mesec je počasi potoval po nebu, sence pod drevesi so se gibale. Vse naokoli je vladala popolna tišina. Mihec in Petriček sta trdno spala, tudi Gelica je zadržala.

Nenadoma so se oglasili spodaj od gozda koraki.

»Mati!« je zaklical Lipe in skočil s klopi.

»Za Kristusovo voljo, kaj se je zgodilo?« je Jusovka zavriskala, ko je zagledala nenavaden prizor pod oknom.

Čez nekaj minut se je razjasnilo, da je v zmedenosti, ko je odhajala v mesto k Mundovi vprašati, kako bo z njenim posestvom, skrila ključ za tram v svinjak, kjer ga je po dolgem iskanju komaj našla. Bila je močno vinjena in govorila je vse vprek.

»Turkuš, hvala vam, vi ste res dobra duša. Ne vem, kako vam bom povrnila. Prišla vam bom delat. Pojdimo zdaj spat! Lipe in Gelica, pridita! Petrička dajte meni! Oh, revež! Da sem mogla biti tako

zmešana! Vem, vem, boter, hočete reči, da ni prav, da sem ga srknila. A kaj naj storim? Bila sem pri gospe in pri obeh gospodih, pa so mi rekli, da se še niso odločili. Nekaj dni naj še počakam.« Spustila se je na klop, stisnila otroka k sebi in gledala nekam mimo Turkuša, ki je brez besede stal ob njej. »Ne vem, kako bo z menoj! Če bi vedela, da mi bo ostalo, bi delala, kakor sem obljubila očetu, tako pa se mi zdi, da je vse izgubljeno! To so zadnji dnevi, ko sem še svoja gospodarica. Ne bo dolgo in bom to, kar je Svenšek. Vidite, Turkuš, to me boli!« Solze so ji zalile oči.

Res je, kar praviš. Hudo je, toda pomisliti bi morala na otroke! Ali ni greh, da tako slabo skrbiš zanje? Nanje bi morala misliti, če že ne misliš na hišo in zemljo.«

»Vem,« je ihtela govorila Jusovka in še tesneje stiskala k sebi Petrička. »Vem, da sem ničvredna ženska in slaba mati, rada bi bila drugačna, pa ne morem. Samo če bi mi pustili, kar je moje.«

»Pojdi z otrokom v koč, Roza,« je spregovoril stavec mehkeje, »pojdi!«

Jusovka se je dvignila, nekaj trenutkov je brezupno zrla v starca in se opotekla v koč.

Turkuš je še nekaj časa gledal za njo, nato pa truden stopil v mesečino in se povzpela v svojo svetlo, samotno koč.

(Dalje)

„Senena silaža“ bo pomagala pri zimskem krmljenju

Konja bi lovili za rep, ako bi sedaj po končno spravljenem senu pričeli jadicovati nad zgubo beljakovin v senu, ki jo je povzročilo deževno vreme meseca junija, in se pri tem spet odločili za dokup oljnih tropin. Samemu sebi in tudi naši goveji čredi bi s tem ne napravili dosti koristi. Tvegano je tudi upanje, da bo pri otavi boljše vreme. Konec koncev vsa otava in otavič ob najugodnejšem vremenu in sušenju ne bosta v stanju nadoknaditi obstoječo zgubo beljakovin v senu.

Kaj torej napraviti, da bi pripravili čim več beljakovin za zimsko krmljenje? Ko sem o tem razmišljal na primeru naše šolske kmetije v Podravljah, sem slučajno našel na poročilo o siliranju ovele krme, ki sta ga v »Socialističnem kmetijstvu« napisala ing. O. Muck in ing. Kervina, ter na članek o pripravi take silaže v bozenškem strokovnem listu »Der Landwirt«.

Razlika med pridobitvijo beljakovin pri sušenju in siliranju

Naslednja primerjava to trditev potrjuje:

1 m ³ zelene krme tehta 300—360 kg, kar pomeni, da vsebuje beljakovin, če gre za	
lucerno	9.0—11.0 kg
deteljo	7.8—9.4 kg
det. travno mešanico	odkos 7.5—9.0 kg
zeleno travo	7.2—8.6 kg
strniščno krmo	6.0—7.2 kg

1 m ³ zelo dobro posušene otave tehta 60—70 kg, kar pomeni, da vsebuje beljakovin, če gre za	
lucerno	6.0—7.5 kg
deteljo	5.0—6.75 kg
det. travno mešanico	4.2—5.25 kg
travnisko otavo	3.6—4.5 kg
strniščno krmo (grashično)	7.2—9.0 kg

1 m ³ silaže tehta 700—800 kg, kar pomeni, da vsebuje beljakovin, če gre za	
lucerno	21.0—24.0 kg
deteljo	16.1—18.4 kg
det. travno mešanico	odkos 14.7—16.8 kg
zeleno travo	12.6—14.4 kg
strniščno krmo (grashično meš.)	14.0—16.5 kg

Vidimo torej, da je pridelek beljakovin s siliranjem znatno večji od pridelka s sušenjem. To potrjuje tudi ameriški strokovnjak Morrison, ki pravi, da znašajo izgube na hranilnih snoveh pri seneni silaži iz ovele krme povprečno 17%, dočim znašajo pri sušenju krme ob najbolj ugodnem vremenu okoli 27%. Vrednost beljakovin je v seneni silaži višja od njihove vrednosti v senu.

Zgornja primerjava nas mora letos zelo mikati, da namesto sušenja otave pristopimo k siliranju otave.

Kako bomo silirali?

Sicer je še čas za podrobno razpravljanje o tem vprašanju, toda mislimi nato moramo že sedaj. Saj je v ta namen treba pravi kot običajno pripraviti silose. Prav je tudi, da se že sedaj seznanimo z glavnimi ugotovitvami zadnjih tozadavnih slovenskih poskusov in tudi s praktičnim načinom siliranja samega.

Prvo vprašanje je brez dvoma,

Kaj pa krmski ohrovt?

Med krmskimi rastlinami kmetje skoraj ne poznajo krmskega ohrovt (Markstammkohl). Nanj je treba opozorjati, ker je zelo dobra krma vse leto — tudi pozimi; vsebuje mnogo hranilnih snovi. Rastline dosežejo višino do 2 m. Ohrovt ima zelo velike liste na močnih pecljih. Gornji del stebela je debelejši kakor spodnji. Ohrovt lahko sejemo dvakrat na leto: spomladi in po žetvi ovsa, še boljše pa po ozimini, tako da jeseni laže dozori.

Sejati ga moramo zelo redko, ker se listi precej razbohotijo, tako da rastline zasenčujejo druga drugo.

Rastlini zelo prija, če pognojimo s koščjimi odpadki, med rastjo pa, če od časa do časa zalijemo z razredčeno gnojnico. Z gnojnico pa nikakor ne smemo zalivati v vročih dneh. Ohrovt vzdrži do —8° C, tako da lahko prezimi na prostem. Moramo ga pa varovati pred divjačino.

Lepo razvite in zdrave rastline odberemo za seme. Najbolje je, da jih prezimi-

Oba članka potrjujeta več let stare izkušnje priprave silaže iz ovele krme v Ameriki, Franciji, Nemčiji in tudi v Sloveniji.

Na osnovi obeh člankov hočem podati svoje misli, kako bi letos prav s siliranjem ovele trave, drugega in tretjega odkosa lucerne, detelje in deteljnotravne mešanice ter strniščnih krmnih mešanic beljakovinskih rastlin zbrali skupaj beljakovine za zimo, ki so kljub obilnemu pridelku sena šle v zgubo. Mislim, da je bil letos povsod pridelek sena po količini tako bogat, da nam ni treba imeti skrbi za osnovno zimsko krmo naših čred, ki jo predstavlja seno. Mislim, da nikjer ne zaostaja za povprečnim pridelkom sena in otave navadnih let. Toliko bolj je torej na mestu, da se pri otavi lotimo drugega načina konzerviranja krme za zimo — siliranja ali napravljajna »senene silaže«, pri čemer ohranimo v krmi več beljakovin kot pri sušenju.

kakšno travo siliramo? Svežo, takoj po košnji, ali ovelo? Izkušnje so pokazale, da lahko siliramo tako ovelo kakor tudi svežo travo, vendar je silaža iz ovele trave po kvaliteti znatno boljše od silaže iz sveže trave. Gre za to, da vemo v kakšni povprečni stopnji ovelosti lahko siliramo. Slovensko priporočilo pravi, da je treba vlago v travi znižati od 80% na 60—68%. V praksi bi to dosegli, če vzamemo 1 kg zelene trave in jo pustimo ležati tako dolgo (seveda pod istimi pogoji kot na travniku ali na njivi), da bo tehtala samo 60 dkg. Preden bomo roko privadili na to oceno, bo tak poskus brez dvoma primeren. Bozenski »Der Landwirt« pa za ugotovitev pravega odstotka vlage priporoča naslednje: V pest je treba vzeti nekaj trave in jo držati kakšne pol minute stisnjeno v kepo; ako po izpustu kepa naglo

O rdečici svinj

Rdečica je nalezljiva bolezen, katero povzročajo posebni kužni bacili. Vendar ni pogoj, da mora svinja zboleeti, čeprav se je našla kužnina oz. bacilov. Za obolenje oz. izbruh bolezni je namreč potrebna posebna dovzetnost. V splošnem so šele živali od tretjega meseca dalje dovzetne za okužbo oz. nastanek bolezni. Mišljenje, da so visoko vzgojene, zlahke pasme dovzetenješe za okuženje, žal odgovarja resnici.

Odločilnega pomena za razvoj bolezni je predvsem oskrba svinj. Možnost okužbe je dana povsod, kjer je bacil rdečice zelo razširjen. V zemlji in v vodi lahko bacil mesece in leta živi in se celo razmnoži. Razen tega se lahko nahaja tudi na sluznici prebavil povsem zdravih svinj in lahko pride odtod na prosto in povzroči bolezen. Nevarnost okužbe je posebno velika v vročem letnem času in po jema začetkom jeseni.

Nevarnost lahko preprečimo z higieno in čim naravnejšo vzrejo in oskrbo živali in s pravočasno izvedenim zaščit-

ni cepljenjem. Znano je dejstvo, da divji prašiči zelo poredko zbolijo na rdečici in da je tudi v vseh južnejših deželah, v katerih gojijo prašiče skoraj izključno na prostem, rdečica zelo redek pojav. In če se že pojavi, tedaj v povsem lahki obliki. Zato dajmo svinjam vse leto čim več možnosti za bivanje in gibanje na prostem!

Razen tega naj tudi svinjaki odgovarjajo v pogledu na notranjo opremo in zunanjo zgradbo vsem pogojem higijene, naj dobivajo živali v dnevni krmi redilne snovi (beljakovine, škrobne snovi in rudnine ter vitamine) v pravem razmerju. Izogibajmo se prehitrih sprememb v krmi. Pravočasno izvedeno zaščitno krmljenje pa je važno predvsem v krajih, ki so že od narave posebno dovzetni za bolezen. Marsikje je bilo mogoče prašičerejo šele prav dvigniti in napraviti dobičkonosno, čim so uvedli zaščitno cepljenje. Če bi iz katerega koli razloga cepljenje ne bilo mogoče, stremimo vsaj za tem, da preprečimo pri živalih okuženje. V ta namen je pač potrebno skrbeti, da živali ne pridejo preblizu kužnih središč in da redno in temeljito snažimo svinjake ter vse hlevsko orodje in posode. Istočasno pa z naravno vzrejo in oskrbo zmanjšujemo dovzetnost svinj za bolezen.

Kaj naj vemo o varstvu rastlin?

Bela noga (Weißshosigkeit)

Ze pri gomoljih v kleti opazimo, da se vrh cime suši in dela stranske poganjke. Na njivi pa opazimo prazna mesta, katerim je češče vzrok bela noga. Na njivi kažejo bolne rastline sledeče znake: rastlina porumeni, vrhni listi se zvijajo, pa niso krhki. Če izrujemo tako rastlino, bomo opazili, da z lahkoto gre iz zemlje. Tik ob zemlji vidimo, da je na stebelu neka siva prevleka — plesen! Od tega mesta proti korenu je steblo porjavelo in kaže znake gnitja. Taka rastlina ne more več rasti in kaže svoje zadnje znake življenja. Gomolji teh rastlin so podvrženi gnilobi. Pogostoma gomolji že v zemlji segnijo.

Zatiranje: Pred vsem je važno, da nimate pretope in zatohle kleti. Bolezen se prenaša z nožem pri rezanju gomoljev. Razen tega je ranjeno mesto izpostavljeno in je pod-

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Nekaj o najemnih in zakupnih pogodbah

III.

Ze v zadnjem članku smo omenili nekaj slučajev, kdaj neha najem in zakup. So pa še druge možnosti, ki tako rekoč izsilijo konec. In to je predvsem smrt najemnika ali zakupnika. Navadno smrt ne konča zakupne ali najemne dobe, ker imajo dediči pravico, da najemno in zakupno razmerje nadaljujejo.

Pač pa pri stanovanjskem najemu nimajo vsi dediči, v kateri koli vrsti enake pravice. Še za časa življenja najemnika ne velja kot dajatev v podnajem, če prepusti najemnik najeto stanovanje ali prostore stanovanja svoji ženi (ali narobe) ali svojim sorodnikom v ravnem pokolenju, tudi še posvojenim otrokom ali bratom in sestram, če živijo nazadnje imenovani že pet let, prej imenovani, otroci itd., pa vsaj dve leti z najemnikom v skupnem gospodarstvu. Najemnik mora to najemodajalcu samo takoj prijaviti, prevzemniki stanovanja pa morajo plačevati isto najemnino naprej.

Iste določbe veljajo tudi po smrti najemnika in so dediči po isti vrsti in na podlagi istega časa skupnega življenja upravičeni nadaljevati najemno razmerje z najemodajalcem pod istimi pogoji. Če pa dediči niso v tako bližnjem sorodstvu, kakor do sedaj imenovani, imajo imenovani sorodniki predpravo pred drugimi dediči in postanejo najemniki, če javijo najemodajalcu v 14 dneh po smrti dotodanjega najemnika, da hočejo sami nadaljevati najemno razmerje.

Kdor da kako stvar v najem ali zakup, pa lahko tudi pred določenim ali postavnim rokom zahteva, da dobi oddano stvar nazaj, toda samo v gotovih primerih in slučajih. Take izjeme so na splošno: ako najemnik ali zakupnik prevzeto stvar ne rabi tako, kakor se spodobi in je navada, ampak jo z nepravilnim izrabljanjem znatno oškoduje; ako je s plačilom najemnine ali zakupnine tudi še po opominu in dodatnem roku deloma ali popolnoma v zamudi; in tretjič, če je treba hišo ali stanovanje nujno in temeljito popraviti. Če je pa najemodajalec že pred najemno pogodbo vedel, da so taka popravila na vsak način nujna in potrebna, ali samo zaradi tega potrebna, ker vsled lastne malomarnosti pravočasno ni poskrbel za prej še manjša popravila, mora najemodajalec najemnika, ki mora najeto stvar prezgodaj zapustiti, primerno odškodovati.

Posebne zakonite določbe pa še bolj natančno povedo, kdaj je najemnik s plačilom v zamudi, in je bolj varno, biti natančen plačnik. Posebne določbe navajajo tudi, kaj se vse razume pod škodljivo uporabo pri zakupnih, stanovanjskih itd. in je najbolj varno, da se stranke zavoljo takih posebnih prilik že kar pri pogodbi natančno pogovorijo, da ni treba pozneje prebirati menjajoče se posebne določbe po dodatkih k zakonu.

Še en splošno važen primer razveljavljenja najemnih ali zakupnih pogodb moramo omeniti: to je prostovoljna ali pa sodna prodaja v najem ali v zakup vzete stvari. Če je lastnik v najem dano stvar drugemu prodal in predal, se mora najemnik in zakupnik novemu lastniku umakniti, toda tudi šele po postavni odpovedi. Vendar pa ima pravico, da zahteva od prodajalca ne samo povračilo za škodo, ampak tudi odškodovanje za korist, ki mu je vsled prodaje ušla. Če pa je bil s prodajo sam izrecno zadovoljen in se je kar sam odstranil, ne da bi čakal odpovedi, zgubi pravico do odškodnine.

Popolnoma drugačna pa je stvar, če je najemna ali zakupna pogodba zaznamovana v zemljiški knjigi. V tem slučaju velja naprej tudi proti vsakemu novemu kupcu in lastniku. Če torej kdaj sklepate kako tako važno pogodbo in na dalj časa, zahtevajte pogodbo s podpisom pred sodnijo, v kateri je zapisano tudi dovoljenje za vknjižbo v zemljiško knjigo. Pri sodni prodaji pridete potem vsaj tedaj do veljave, če se pri cenitvi pogodba upošteva kakor služnostna pravica in se ima zakupniku škoda tako prisoditi, kakor da bi bila zavarovana na tistem mestu, kjer stoji pogodba ako kupnina na dražbi to mesto doseže. Tudi za ta slučaj je torej vpis v zemljiško knjigo važen. Pripomniti pa moramo še, da kupec tudi šele z vpisom v zemljiško knjigo postane pravi lastnik, prej pa da nima še pravic najemnika poditi in mu odpovedati.

vrženo infekciji. Slaba obdelava zemlje, pregloboko sajenje, zgodnja saditev in previsoka vlaga pospešita razvoj bolezni. Krompir naj ne sledi krompirju v prekratki dobi.

Anton Kace

Še naprej razkroj v Narodnem svetu

V vsej tišini pripravljeni, sumljivo tajno sklicani tako imenovani občni zbor tako imenovanega Narodnega sveta kljub devetdnevni pripravi ni prinesel rešitve vseh notranjih problemov in sporov, s katerimi se ima boriti organizacija političnega klerikalizma.

Cepprav je gospoda ob našem zadnjem poročilu o burnih debatah okoli dolgov Tednika pri Mohorjevi tiskarni tako žolčno reagirala in dementirala našo vest, sedanje poročilo o občnem zboru ponovno potrjuje verodostojnost naših trditvev. Le tako je namreč mogoče, da sam predsednik Narodnega sveta v svojem poročilu iznaša kot glavno vsebino občnega zbora notranje spore med politično organizacijo in tiskarno Mohorjeve družbe in tudi sekretar to kar čez tri kolone objavi kot poglavito zadevo v strankinem glasilu.

Pa to je notranja zadeva zaslužnih in nezaslužnih „slovenskih idealistov“, ki nas ne zanima toliko. Ne samo naši ljudje, temveč predvsem tudi pristaši KDS pa se ob poročilu v Tedniku sprašujejo, katere politične probleme je na svojem občnem zboru obravnavala „slovenska politična organizacija“, ki se šopiri z imenom „Narodni svet“. Iz poročila namreč tega ni razvideti, razen če je morda smatrati tako imenovane že stokrat poudarjene zasluge „Narodnega sveta“ za take probleme. To namreč brez dvoma so.

Tako se del odbornikov „Mohorjeve družbe“ še vedno ne more sprijazniti z dejstvom, da gospoda okoli Narodnega sveta sploh nič ne plačuje ali pa sila malo za svoje organizacijske in privatne prostorne dvorane v tej vsenarodni zgradbi v Celovcu. Prav tako je in ostane sila kočljivo vprašanje glasila Narodnega sveta „Naš tednik-Kronika“, ki je po lastnem priznanju slej ko prej emigrantsko-reakcionarno glasilu, ki javno in prikrito naše ljudi skuša odvracati od današnje slovenske stvarnosti in odtujiti narodni celoti.

Problem svoje vrste je vprašanje dvojezičnega šolstva, kateremu brez dvoma ni čisto slučajno stal v tistem času ob rojstvu ravno predsednik Narodnega sveta dr. Joško Tischler. Prav njegovo sedanje tarnanje potrjuje naše v tem vprašanju vedno pravilno in načelno stališče. Mi smo že tedaj dr. Tischlerja opozarjali na usodo, ki ga čaka in se izraža v zna-

nem izreku: „Zamorec je svojo dolžnost opravil, sedaj lahko gre“.

Prav isto velja za priznanje javnosti privatnim slovenskim gospodinjim šolam. Zastoj je bila pot predsednika Narodnega sveta v spremstvu prezidenta Gruberja dne 19. I. 1952 na kmetijsko ministrstvo na Dunaj, zastoj kršenje dogovorov KGZ ob priliki volitev predsednika kmetijske zbornice: zamorec je svojo dolžnost opravil!

Vsa ta dejstva vsekakor niso pripravna za zadovoljivo poročilo politične organizacije. Morda je v tem glavni vzrok medsebojnega nezaupanja, ki je tako očito prišlo do izraza na predpoldanskem in popoldanskem zasedanju v Mohorjevi hiši dne 24. junija. Situacija je trenutno rešil sivolasi selski župnik Vauti, ki je na kolenih prosil gospoda predsednika, naj ostane na svojem mestu, da ne bi že kar sedaj prišla na dan vsa notranja kriza v tako imenovanem Narodnem svetu, katerega odbor so prav tako zaradi tega začasno še ponovno potrdili. Toda vsem je jasno, da je rešitev le trenutna, saj nekaterih vidnih članov odbora zaradi nesoglasja na predpoldanski seji na popoldanskem občnem zboru sploh ni bilo več videti. Menda je tudi v tem vzrok dopusta gospoda predsednika dr. Tischlerja, čeprav nekateri trdijo, da bi bilo bolje, če bi bili poslali za vedno na dopust mladega doktorja, ki dejansko dirigira predsednika in linijo Narodnega sveta in lista, pa bi rad svoj vpliv uveljavil tudi še v tiskarni.

Kljub pomanjkanju vsake politične perspektive v poročilih in glasilu Narodnega sveta, pa je le prišlo na zadnjem občnem zboru do izraza od nekaterih tudi precej pozitivne kritike in nekaj pozitivnih predlogov, ki bi lahko bili v korist politične organizacije same, pa tudi koroških Slovencev na sploh. Poslevoedečega predsednika Janka Janežiča iz Leš čakajo brez dvoma težke naloge, če bo hotel rešiti vse, skoraj nepremostljive spore v organizaciji sami in le-tej dati nove, bolj pozitivne perspektive. Uspeh zavisi od tega, v kolikor se sam teh težej zaveda in v kolikor je v Narodnem svetu sploh mogoča konstruktivna politika proti ekstremno-nazadnjaškemu mišljenju in koristolovskim in ambicioznim težnjam posameznih dejanskih ali formalnih voditeljev in voditeljskih aspirantov.

Avstrija in Jugoslavija pripravljata nov tehnični sporazum

V okviru dogovora, ki je bil dosežen ob priliki lanskega obiska jugoslovanskega državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popoviča na Dunaju, bo predvidoma septembra sklenjen med Avstrijo in Jugoslavijo tehnični sporazum, ki bo obsegal nekatera obmejna vprašanja ter vprašanja konzularne in veterinarske službe. V zvezi s pripravami za sklenitev tega sporazuma se je avstrijski veleposlanik

v Beogradu dr. Wodack prejšnji teden razgovarjal s predstavniki sekretariata za zunanje zadeve FLRJ. Jugopres poroča, da je glede programa dosežena načelna soglasnost, tehnične podrobnosti pa bi se izdelale pozneje.

Boj proti smrti na cesti

Vsak dan, vsako uro, da, vsako minuto preži smrt na cesti. Ne mine dneva, da ne bi časopisi prinašali krvave vesti o prometnih nesrečah, ki se v neštevilnih primerih končajo s smrtjo. Treba je ukrepov, treba je boja proti tej grozeči nevarnosti.

Nedavno so pričeli iz žandarmerijske kasarne v Krivi Vrbi organizirati boj proti ubijanju na cesti. Štab policijskih prometnih varnostnih organov pod vodstvom nadporočnika Schoberja, je stalno v boju proti smrti na cesti. Predvsem je potrebno, da sovražnika spoznajo ter vse možnosti nesreč točno proučijo, ker le tedaj je mogoče nevarnosti uspešno zmagovati.

Prav v času tujske poletne sezone je varnost na cesti tem bolj ogrožena. Visoko število tujcev, ki se nahajajo s svojimi motornimi vozili v deželi, pomeni, kakor je tudi razveseljivo, dvojno obremenitev naših cest, kakor tudi prehodni promet od vzhoda do zapada na tržaški cesti in cesti na Paki, nadalje promet sever-jug na visokoalpinski cesti Grossglockner, sedlu Katschberg in Ljubelju.

Cestne policijske kontrole niso nikake šikanne, temveč imajo namen edino le pomagati in skrbeti, da vsi vozniki in pasanti točno ravnaajo po prometnih predpisih, ki so nastali iz pre mnogih izkušenj.

Za boj proti prometnim nesrečam in smrti na cesti je posebno važna tudi prometna statistika, ki daje mnogo napotil in pobud za omejevanje nezgod. Ta statistika je zelo poučna. Leta 1953 se je primerilo ni Koroškem, z izjemo policijskega rajona Celovec in Beljak, 2369 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 82 oseb mrtvih, 528 pa težko poškodovanih. Lažje poškodovanih je bilo 1478 oseb, poleg tega pa še na vozilih tri osebe zločinsko ubite in 220 oseb poškodovanih. Ze to zadnje dejstvo kaže, kako važna in pomembna je policijska cestna kontrola.

Prometne nezgode po dnevnem času se razdeljujejo naslednje: od 0—1 ure 26 nesreč; od 1—2 15; od 2—3 18; od 3—4 10; od 4—5 21; od 5—6 32; od 6—7 68; od 7—8 84; od 8—9 125; od 9—10 152; od 10—11 135; od 11—12 186; od 12—13 157; od 13—14 169;

od 14—15 192; od 15—16 196; od 16—17 203; od 17—18 224; od 18—19 206; od 19—20 147; od 20—21 88; od 21—22 60; od 22—23 27; od 23—24 40 nesreč.

Iz teh števil je razvidno, da je največnejši čas v cestnem prometu med 14 in 20. uro, predvsem zaradi tega, ker se vračajo številni delavci in nameščenci utrujeni na svoje domove ter so tudi vozniki že izčrpani.

Ob dnevih med tednom se primeri največ prometnih nesreč od petka do ponedeljka, kar znači, da se ob koncu tedna največ ljudi nahaja na cestah, poleg tega pa pogosto tudi čezmerno uživanje alkoholnih pijač.

Trezno in stvarno kaže statistika tudi vzroke prometnih nesreč. Največ prometnih nesreč povzroča nepredvidna vožnja in je temu na Koroškem pripisati v letu 1953 744 primerov. V tej številki je zapopadenih 218 motornih koles, 199 osebnih avtomobilov, 156 tovornih avtomobilov, 116 koles, 34 omnibusov, 22 traktorjev, 17 drugovrstnih koles, 7 vpreg in 4 drugačna prometna sredstva.

Drugo skupino prometnih nesreč zavzema neupoštevanje prometnih predpisov, ki jih za leto 1952 navaja statistika 280. Nadaljnji primeri so pripisati gladkim in poldedelim cestam, megli, vremenskim nepravilnostim, tehničnim pomanjkljivostim, slabim cestnim razmeram, splašanim konjem, vožnji brez izpitov, pomanjkljivi razsvetljavi, bleščečim žarometom, pijanosti pešcev, igranju na cesti. Pod vplivom alkohola je bilo preteklo leto povzročeno 97 prometnih nesreč.

Vedno gostejša motorizacija cestnega prometa zahteva poglobljeno in intenzivnejšo prometno vzgojo. Ze v ljudski šoli je potrebno, da se posveti otrokom pažnja tudi na tem področju. Izpiti voznikov naj bi se ne nanašali predvsem na poznavanje sestave motorja in vozila, temveč v interesu varnosti na cesti v zadostni meri tudi na prometne predpise. Predvsem pa, kakor izgleda, se bo policija čimbolj vključila v uravnavanje cestnega prometa, ker je to tudi ena izmed važnih njenih nalog, da čuva življenje in imetje prebivalstva tudi na cesti. (Po „Die Neue Zeit“).

Čez Predil je odprta pot v dolino Soče

Za mednarodni cestni promet so pred nedavnim odprli gorski prelaz Predil na jugoslovansko-italijanski meji.

Predilski prelaz je visok 1156 m in povezuje Ziljsko in Kanalsko dolino z dolino Soče. Od avstrijske meje pri Trbižu je Predil oddaljen samo 15 kilometrov, vsled česar računajo, da bo postal ta prelaz velikega pomena za mednarodni turizem. Preko Predila vodi najkrajša pot iz Avstrije, Zahodne Nemčije in Švice v Jugoslavijo do Jadranskega morja.

Z možnostjo prehoda jugoslovanske meje preko Trbiža čez Predil se odpira tudi našim izletnikom, zlasti iz Zilje in Roža, priložnost, da si motorizirani ali kot kolesarji ogledajo čudoviti svet pod mogočnim Mangartom in Jalovcem ter mimo Bovca, Kobarida in Tolmina v son-

čna Goriška Brda, prekrasnih slovenskih dalje po dolini kristalnočiste zelene Soče krajev, kjer so morali naši očetje v prvi svetovni vojni krvaveti za tuje imperialistične interese. Ta prelepi, zlasti naši mladini še nepoznani predel slovenske zemlje se je z narodnoosvobodilno borbo otresel tujega jarma in vabi svoboden in gostoljuben naravnih krasot in oddiha željnega turista, izletnika in planinca na obisk.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschleßfach 17.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.05 Glasbeni jutranji pozdrav — 8.30 Pozdrav zate — 11.45 Za podoželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert.

Poročila dnevno: 5.49, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00, 00.00.

Sobota, 10. julij:

8.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 9.30 Športni obzornik — 14.30 Pozdrav zate — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 18.05 Iz parlamenta — 18.30 Poje mešani zbor SPD iz Kotmare vesi p. v. Pavla Kernjaka — 20.05 Igra veliki dunajski radijski orkester.

Nedelja, 11. julij:

7.05 Voščila — 8.00 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 14.45 Pozdrav zate — 17.00 Plesna glasba — 18.30 Otroška oddaja — 19.00 Šport — 20.00 Z in brez spremstva, komična oddaja — 20.30 Domotožje po sončnem jugu.

Ponedeljek, 12. julij:

14.30 Slovenska oddaja — 19.15 Lahki zvoki — 20.05 Po dunajsko — 20.35 Orkestralni koncert.

Torek, 13. julij:

11.00 Veder dopoldne — 14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Otroška ura — 15.30 Luč in zrak in sonce — 18.30 Slovenska oddaja — 20.00 „Rigoletto“ opera od Verdija.

Sreda, 14. julij:

14.30 Slovenska oddaja — 16.00 Vedno radi slišimo . . . — 16.30 Koroški knjižni kotic — 20.05 Musica nova.

Četrtek, 15. julij:

11.00 Za dobro voljo — 14.30 Slovenska

oddaja — 15.00 Otroška ura — 15.30 Luč in zrak in sonce — 17.25 Ali že veste? — 18.45 Slovenska oddaja — 20.05 Pri nas doma — 11.00 Od muhe do slona.

Petek, 16. julij:

14.30 Slovenska oddaja — 15.00 Otroška ura — 15.30 Za dobro voljo — 17.25 Mala pripovedka za naše otroke — 17.30 Igra Trio Rudi Knabl — 20.05 V spomin Franka Wedekinda.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.00 Pregled tiska — 7.30 Za gospodinje — 8.30 Za pionirje — 12.20 Za naše kmetovalce — 13.15 Zabavna glasba — 15.30 Zeleli ste — poslušajte (razen ob sredah) — 16.00 Utrinki iz literature — 16.15 Promenadni koncert — 17.10 V plesnem ritmu — 19.00 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 23.00 do 24.00 na valu 327,1 m Oddaja za tujino.

Poročila dnevno ob: 5.05, 6.00, 8.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 10. julij:

12.00 Slovenske narodne pesmi — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Poje Ljubljanski komorni zbor — 18.00 Okno v svet — 18.10 Sobotni večer domačih pesmi — 20.00 Za ples in razvedrilo — 20.30 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 11. julij:

8.15 Domače pesmi za veselo nedeljsko jutro — 9.00 Otroška predstava — 12.30 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleli ste — poslušajte — 15.15 V pesmi in plesu po Jugosla-

viji — 15.45 Po naši lepi deželi — 18.00 Radijska igra — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Športna poročila.

Ponedeljek, 12. julij:

12.00 Domače pesmi izvaja trio Avsenik — 14.30 Nove knjige — 14.40 Umetne in narodne pesmi — 18.00 Nasveti za dom — 18.10 Zbori in solisti pojo narodne in umetne pesmi — 20.00 Operetna glasba — 20.15 Radijska univerza — 20.30 Antonin Dvorak: Mrtvaški ženin.

Torek, 13. julij:

12.00 20 minut z Veselimi godci — 14.30 Iz znanosti in tehnike — 14.40 Slovenske narodne pesmi — 18.00 Športni tednik — 20.00 Koroška, Gorenjska in Prekmurje v narodni pesmi — 20.30 Tedenski notranje-politični pregled.

Sreda, 14. julij:

12.00 Ansambli in solisti izvajajo slovenske narodne pesmi — 14.30 Turistična oddaja — 18.00 Modni kotic — 18.10 Slovenske narodne pesmi za ples in razvedrilo — 20.00 Opera.

Četrtek, 15. julij:

12.00 Igra godba na pihala ljubljanske garnizije — 14.30 Kulturni pregled — 14.40 Slovenske narodne — 18.00 Zdravstveni nasveti — 18.50 Domače aktualnosti — 20.00 „Četrtekov večer“ domačih pesmi in napevov — 20.45 Zunanje-politični feljton.

Petek, 16. julij:

12.00 Slovenske narodne pesmi — 14.30 Nekaj za ribiče — 14.40 Domači napevi — 18.00 Iz bojev naših narodov — 20.00 Slovenske narodne pesmi.